

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN
Y CULTURA

Presidencia de la República
del Paraguay

REPÚBLICA DEL PARAGUAY
MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CULTURA

FERNANDO LUGO MÉNDEZ

PRESIDENTE DE LA REPÚBLICA DEL PARAGUAY

VICTOR RÍOS OJEDA

MINISTRO DE EDUCACIÓN Y CULTURA

DIANA SERAFINI

VICEMINISTRA DE EDUCACIÓN PARA LA GESTIÓN EDUCATIVA

HÉCTOR SALVADOR VALDEZ ALÉ

VICEMINISTRO DE EDUCACIÓN PARA EL DESARROLLO EDUCATIVO

NANCY OILDA BENÍTEZ OJEDA

DIRECTORA GRAL. DE CURRÍCULUM, EVALUACIÓN Y ORIENTACIÓN

DORA INÉS PERROTTA

DIRECTORA GRAL. DE EDUCACIÓN INICIAL Y ESCOLAR BÁSICA

MARTA LÓPEZ

DIRECTORA DE EDUCACIÓN ESCOLAR BÁSICA

Ficha técnica

Nancy Oilda Benítez Ojeda
DIRECTORA GENERAL DE CURRÍCULUM, EVALUACIÓN Y ORIENTACIÓN

Lidia Manuela Fabio de Garay
Jefa del Departamento de Apoyo a la
Implementación Curricular en Medios
Educativos

Edgar Osvaldo Brizuela Vera
Jefe del Departamento de Diseño
Curricular

Nidia Esther Caballero de Sosa
Jefa del Departamento de Evaluación
Curricular

Rosalía Diana Larrosa Nunes
Jefa del Departamento de Investigación
Curricular

Elaboradoras

Zunilda Rocío Leguizamón Ledesma
Nancy Oilda Benítez Ojeda

Diseño

Oscar Vidal Valdez

Ñe'ẽ ñepyrũ

Mitãkuimba'e ha mitãkuña 6° gradogua:

Ñane retã Paraguái niko heta mba'e oha'arõ ndehegui. Ko'ãga, nemitãme, oha'arõ eñembokatupyry jahechápa eipytyvõ nde ha opavave ñane retãgua oñakãrapu'ãve haña ohóvo ára ha ára. Eñembokatupyrykuévo rehóvo nemoirũhína nde rogayguakuéra, ne mbo'ehára ha avei ne aranduka. Reikotevẽniko kóva rehe ikatu hañaicha ne mbo'ehára ha ndevoi avei pembohape pehóvo kuaapy ijapyra'ỹva.

Añetehápe niko pe aranduka jeguereko tuicha mba'e. Upéva oĩramo pya'eterei osẽta opavavete umi mba'e mbo'ehakotýpe ojeapóva ha sapy'arei ndaipórirõ katu hasyvéta ha ipukuvéta ndéve ha ne mbo'ehárape avei umi mbo'epy oñembohapeséva.

Upéva rupi, che py'arory kóina ijávo chéve amoñuahẽmi haña nde pópe ko aranduka, nderehehápe ojeapova'ekue. Kóva ha hendive 7 ambue aranduka oguerekopaita opaita mba'e katuite reñemoaranduva'erã ko mbo'esyrýpe. Rehechaháicha ko aranduka ojehai guarani ha castellanope, upéva oñeñuenohẽ upéicha ikatu hañaicha nde eipuru ne ñe'ẽteépe: nde ndekatupyryvérõ guaraníme, upéicharamo eipurúta upe ñe'ẽme ojehaihápe ha katu nde reñe'ẽvéramo castellanope, upéicharamo eipurúta upe ñe'ẽme ojehaihápe.

Ne mbo'ehára nepytyvõta eipuru porã haña ko aranduka. Ipype oĩ hetaiterei mba'e porã nepytyvõtava eikuaave haña heta mba'e pyahu, eñembokatupyry haña jahechápa ejaapokuaa hetaita mba'e techapyrãva ha, amo ipahápe, tanearanduve rehóvo, toiko ndehegui máva ideprovéchova hogayguápe, itávape ha hetãme.

Eñangareko porãkena ko aranduka rehe, ani embyai térã ehaiparei hese. Ága ary oútavape, ambue nde rapicha oikétava ko mbo'esyrýpe oipurujeýta kóva ko aranduka.

Ipahápe, romomandu'asemínte ko mba'e opavave oikuaáva ha oguerekóva ikorasõme: "Tavýgui niko heñói mboriahu". Upéva rupi, mburuvichakuéra ha mayma ñane retãgua oñeha'ãmbaite jahechápa nde ha opavavéva ñañemoarandu jahávo. Jajykeko oñondive. Upéicharamo jahapo'óta mboriahu ñane retãgui ha ñama'ẽmombyrýta ñapyrũ mbaretégui ambue tetãnguéraicha avei. Eñemoarandúkena!

Nde rayhuhára,

Víctor Ríos Ojeda
Ministro de Educación y Cultura

KO ARANDUKÁPE REJÚTA

MBO'EPY ATY	MBO'EPY ATY RÉRA	TOGUE
Mbo'epy aty I	Aguerohoryetemi ningo guarani	6
Mbo'epy aty II	Ñane retãgua niko imba'eporã	15
Mbo'epy aty III	Aikuaavévo guarani ñe'ë	28
Mbo'epy aty IV	Ndaha'úi ñane retãme año ojepurúva guarani ñe'ë	41
Mbo'epy aty V	Aikuaavévo guarani ñe'ë jehaipy	55
Mbo'epy aty VI	Heta mba'e techapyrã oĩ avei tetã ambuépe	67
Mbo'epy aty VII	Ñane retã iporãiterei opa hendápe	79

Ko'ã ta'anga rupi jaikuaáta mba'épa jajapóta

Kóva oĩramo he'isehína upépe oĩha mba'épa ojuhupytise upe mbo'epy rupive.

Kóva oĩramo he'isehína omba'apotaha ha'eño.

Kóva oĩramo he'isehína omba'apotaha iñirũ ndive.

Kóva oĩramo he'isehína omoñe'ëva'erãha moñe'ërã.

Kóva oĩramo he'isehína upépe oĩha marandu mbo'epy rehegua.

Mbo'epy aty

I

Aguerohoryetemi ningo guarani

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

Oikũmby oje'éva chupe ohuga haġua. Oipuru haġua tembipuru ogapypegua ha oikuaa haġua mba'éichapa ojavova'erã tembi'ukuéra ha opaichagua mba'e ijedádpe ġuarã.

Ñañomongetakuaa haġua

He'i mba'e hembiaapo ha'e hogayguakuéra opavave aravópe.

Ñamoñe'ėkuaa haġua

Oikũmby omoñe'ėva he'ihápe mba'éichapa ohugava'erã, ojavova'erã tembi'u, oipuruva'erã tembipuru ogapypegua ha mba'éicha ojavova'erã opaichagua mba'e ijedádpe ġuarã.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ė retepy

Oipuru hekope muanduhe ohaikuévo.

Jahaikuaa haġua

Ohai omombe'uhápe hembiaapo hogapýpe, imbo'ehaópe ha opavave tendápe ha'e oikóva.

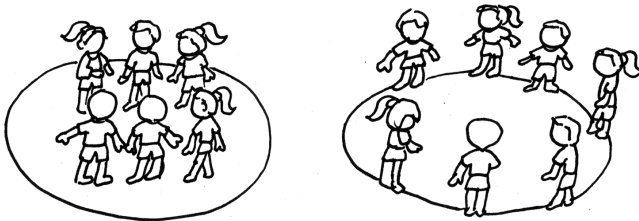
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Ahendu mbo'ehára omombe'úvo mba'éichapa ñañembosaráita.

“Jajupi ha jaguejy várkogui”

Upéva oñeha'ã kóicha:

- Jahai yvy rehe peteĩ apu'a guasu, upéva gua'úta ñande várko.
- Ñañemohenda pe apu'a guasu jerete rehe.
- Ñane mbo'ehára he'ívove ñandéve “Opavavetéva, várkope” jaikepaitépa pe apu'a ryepýpe.
- Ñane mbo'ehára he'ívove ñandéve “Opavavetéva, peguejy várkogui”, ñaséta oka gotyo.

Ñaha'ã jey ko ñembosarái,
ko'ága katu jaike térã ñasé
várkogui japohápe ñande
py peteĩ rehénte.

Ajapysaka poráva'erã mbo'ehára rehe, he'ívove mba'épa pe jajapótava. Ha'e ikatu he'i “opavavéva, kóchepe” ha upéicharõ avave nomyiriva'erã. Várkope he'írõnte ñamýiva'erã.

2. Ambohovái porandumi, ahendupa rire mbo'ehárape.

- Mboy mitãpa oha'ãkuua ko ñembosarái.
- Mba'emba'épa ñaikotevẽ ñaha'ã haġua ñembosarái.
- Mba'épa jajapova'erã mbo'ehára he'íramo opavavéva kóchepe.
- Mba'éicharõpa ojeperde.
- Mboy arýpa oguerekova'erã umi mitã oñembosaráiva.
- Mba'épa jajapova'erã osẽ porã haġua pe ñembosarái.
- Mba'épa reguerohoryve pe ñembosarái rehenduva'ekuégui.

3. Ajapysaka ahendu porã haġua moñe'ěrã omombe'u jeýtava mbo'ehára.

4. Añombyaty che irünguéra ndive añembosarái haġua he'iháicha mbo'ehára.

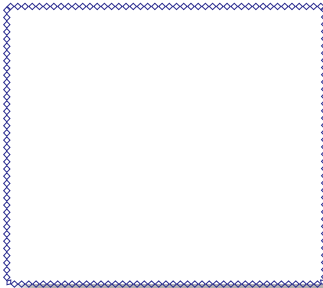
5. Añembosaraipa rire amombe'u che irünguérape mba'éichapa añeñandu.

Ñañomongetakuaa haġua

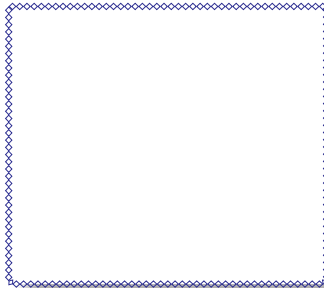

1. Amoha'anga umi mba'e che ajapóva guive che rógape.

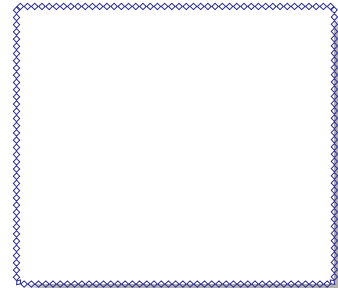
Pyhareve

ka'aru

Pyhare

2. Ahai umi mba'e oja'póva che rogayguakuéra.

3. Añomongeta che irũ ndive umi mba'e amoha'angava'ekuere ha amombe'u chupe ajapóva che ha che rogayguakuéra pyharevete guive pyhare peve.

4. Ahai mbykymi mba'emba'épa umi katuete jajapova'erãva ñande rogapype ha mba'érepa.

5. Amombe'u che irũnguéra ohaiva'ekue ha avei mba'épa ñande rogayguakuéra ome'ëva'erã avei ñandéve.

6. Atyguasúpe ñañomongeta mba'érepa ñañopytyvõva'erã opavave oikóva guive ñande rógape ha mbo'ehaópe avei.

Ñamoñe'ėkuua haġua

1. Ajesareko ko'ã ta'angáre.

2. Ahai mba'épepa ñanepytyvõ umi mba'e jahecháva ta'angápe.

3. Amba'apo aty'ípe che irũ ndive amoĩ haġua umi mba'e rohaiva'ekue peteĩ kuartia guasúpe ta'anga ykére.

4. Amoñe'ė umi mba'e ohaiva'ekue che irũnguéra.

5. Ambohováí.

- Mba'ėgui oiméne oñe'ėta moñe'ėrã. Mba'ėrepa ere.
- Mba'ėichagua moñe'ėrãnepa.
- Hasýnepa térã nahániri umi he'íva moñe'ėrãme.

6. Amoñe'ẽ che añomi.

Ajesarekova'erã aipurukuaa haḡua umi tembipuru oikóva electricidad rupi. Aikotevẽ aikuaa katuete ko'ã mba'e aipurukuaa haḡua tembipuruera omba'apóva electricidad rupive.

Nderepokóiva'erã umi cable soguére.

Po rykue ha pynandi nderepokóiva'erã enchúfere

Reiméramo pynandi ani remyandy luz.

Naiporã restira pe cable-gui reipe'áta jave enchufe.

Ejerure tanepytyvõ oikuaa porãva renchufa haḡua térã repokótaramo tembipuru rehe electricidad rupi omba'apóva.

Añangarekova'erã che retére ani haḡua mba'e vai oiko che rehe, upevarã ajapova'erã katuete umi amoñe'ẽva'ekue.

7. Amoĩmba

- Mba'égui oñe'ẽ moñe'ẽrã.
- Añeteguántepa térã nahániri umi mba'e he'íva moñe'ẽrãme.
- Mba'épa oikóne ñande rehe ndajajapóiramo umi mba'e he'íva moñe'ẽrãme.

8. Aheka moñe'ẽrãme mba'épa ikatu ojapo ñande rehe nañapenáiramo umi mba'ére he'íva ñandéve moñe'ẽrã.

9. Amombe'u che irünguérape umi mba'e ajuhuva'ekue.

10. Jahai umi mba'ére añangarekoveva'erã ani haḡua ojehu mba'e vai che rehe.

Jaikuaa haḡua ñane ñe'ẽ retepy

1. Amoñe'ẽmíta ko'ã ñe'ẽjoaju:

Oḡuahẽmbáma temimbo'ekuéra mbo'ehaópe.

Ojojuhu mitãnguéra ha oñomongeta hikuái.

Ndajapói che rembiapo mbo'ehára.

Oipurukáta chéve Marcelo iñaranduka.

2. Amongora umi ñe'ẽ ojehaíva muanduhe hi'ári.

3. Ajepy'amongeta mba'éicha rupípa ojehai muanduhe umi ñe'ẽ ári:

Añemomandu'a haḡua:

Umi pu'ae ipu mbaretevéva ñe'ẽme, ndopáiramo ñe'ẽ upe pu'aépe, oguerahava'erã hi'ári muanduhe.

4. Añomongeta che irũ ndive mba'éicha rupípa ko'ã ñe'ẽ ári ndojehaíri muanduhe:

- oñomongeta
- rembiapo
- iñaranduka

Añemomandu'a haḡua:

Umi pu'ae ipu mbaretevéva ñe'ẽme, opáramo ñe'ẽ upe pu'aépe, ndojehaíri hi'ári muanduhe.

Jahaikuaa haġua

1. Ahaimíta mba'épa ajapova'ekue peteĩ árape:

Ógape

.....

.....

.....

.....

Mbo'ehaópe

.....

.....

.....

.....

Ambue hendápe
aikoha rupi

.....

.....

.....

.....

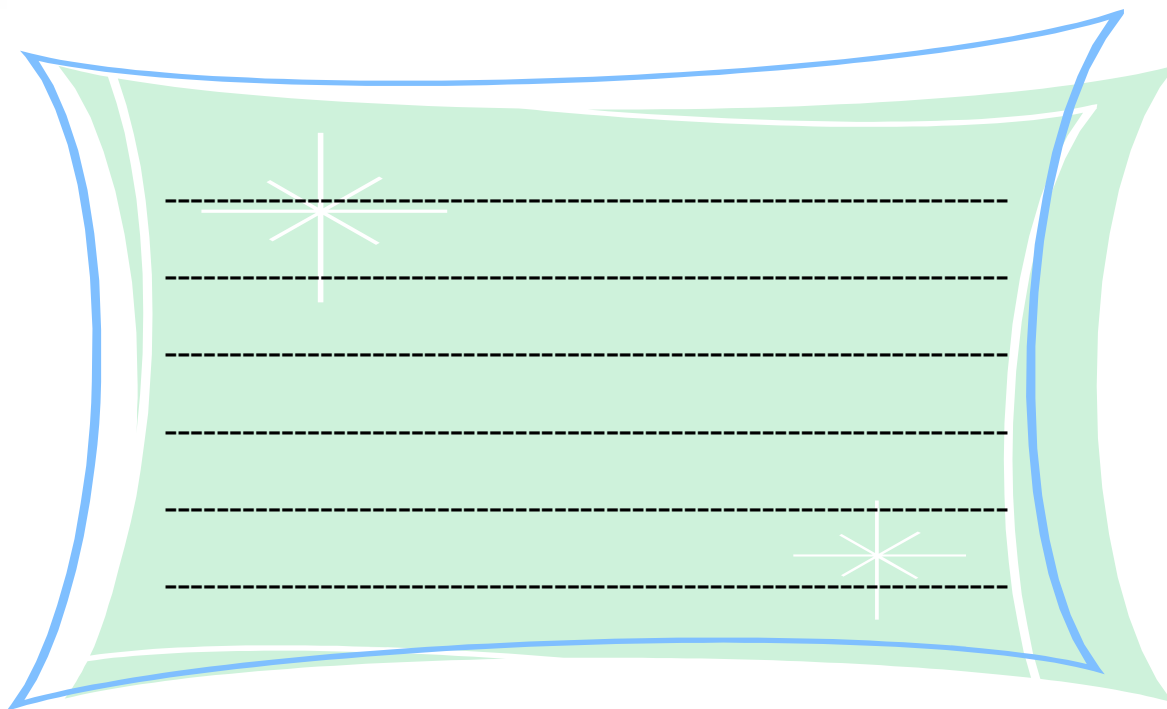

2. Ame'ẽ mbo'ehárape che rembiapo ohecha haġua ipype ko'ã mba'e:

- Hesakãpa opa mba'e ha'eséva.
- Ohópa ojoapykuéri umi che rembiapokue, oikohagueichaite.
- Opyta porãpa umi mba'e ha'éva oĩ porãrõ ojoapykuéri.
- Opavavévapa oikũmbýne pe amombe'úva ahaikuévo.

3. Ahaimíta peteĩ tembiapo ajapóva che rogaygua ndive.

4. Ahaípa ríre, ojehechakuaáta che rembiapo rehe ko'ã mba'e:

- Aipuru porãpa taikuéra.
- Ahaípa muanduhe tekotevêhápe.
- Ahaípa tyapu tĩgua rechaukaha tekotevêhápe.

Mbo'epy aty

Ñane retãgua niko imba'eporã

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

Oikũmby mba'épa oje'ehína chupe hagapypeguáre ha imbo'ehaoreguáre ha ambue ha'e oikoha rehe.

Ñañomongetakuaa haġua

Ohechakuaa mba'éichapa oporomomaiteiva'erã ojesarekohápe avándi oĩ ha mba'eichahápepa ojojuhu hikuái.

Ñamoñe'ëkuaa haġua

Oikũmby umi marandu oñemoġuahëva chupe kuation rupive.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy

Ohechakuaa mba'éichapa ojepuruva'erã umi tĩgua ryapu rechaukaha.

Jahaikuaa haġua

Ohai mba'épa ojapo hogaygua, iñirũnguéra ha ambue hapicha ikakuaahára ndive.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Ajapysaka porãmíta ko mbo'ehára rehe omombe'útava:

Ña Irma rembiapo itavayguakuéra rehehápe

Ña Irma niko peteĩ kuñakarai mitã. Ha'e mbohapy imemby: Lourdes, Karina ha Esteban. Umíva michĩmba gueteri ha ha'e osẽ aja omba'apo peteĩ kuñakarai hérava Gladys opyta oñangareko umi mitã rehe. Iména omba'apõnte avei okápe, sa'inunga opyta hógape.

Ko kuñakarai niko voimi opu'áva'erã, ojapo iménape hembí'urã ogueraháva'erã hembiapohápe, ojapo avei tembi'u imembykuérape ohejáva'erã ha upéi ojahu, oñemonde, omombáy imembykuérape ha osẽma oho oha'arõ mba'yru ogueraháva'erã chupe hembiapoha peve.

Ña Irma niko omba'apo peteĩ sanatoriope, ha'e upépe oipytyvõ pohãnoharakuérape opa mba'épe omonguera haġua umi hasykatúvape. Ha'e niko kuñakarai potĩ ha potĩ'asy avei oheja máva hasývape, ha'e oñangarekoha.

Upe hembiapohápe, ña Irma ndopytu'uietevoi. Ou ha oho ápe ha pépe.

Ka'aruete vove opoi ha oñembosako'i oho haġua hógape. Upépe oime oha'arõma chupe imembymikuéra. Ha'e ohayhu imembykuérape ha ohayhumi avei itavaygua opavavévape.

2. Ahendu jey mbo'ehára omombe'úva ha upéi ahaimíta papapy ahechauka haġua mba'emba'épa oikóra'e ojoapykuéri pe oñomombe'úvape.

- Ña Irma opoi hembiapógui ka'aruetéma.
- Ña Irma omba'apo pohãnoharakuéra ndive.
- Ña Irma opu'ã voi ojapo iména rembi'urã.
- Ña Irma omombáy imembykuérape ha oho omba'apo.

3. Ahai “A” añetéramo ha “J” japúramo ko’ápe oje’éva rehe:

- () Ña Irma heta ojere oho haġua hembiapohápe, ndohoséi jepi.
- () Ña Irma niko ikatupyry hogapýpe ha hembiapohápe avei.
- () Hasyvakuéra oĩva ña Irma omba’apohápe ipotĩ joaite.
- () Ña Irma membykuéra opytaparei isy oho aja omba’apo.

4. Añomoirũ ambue che rapicha ndive, ha oñondive romombe’u ojupe umi mba’e ore rojapóva ore táva rehehápe.

5. Amoha’anga pe máva che ahecharamovéva hembiapo porã rupi che táva rehehápe (ikatu avei aguenohẽ chupe fótope, aimprimi ha amohenda ko’ápe)

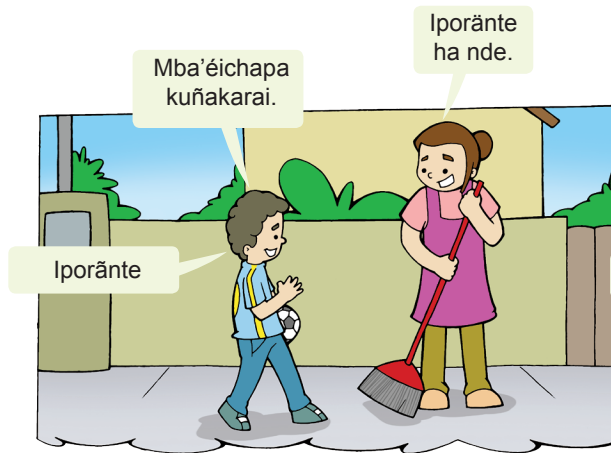
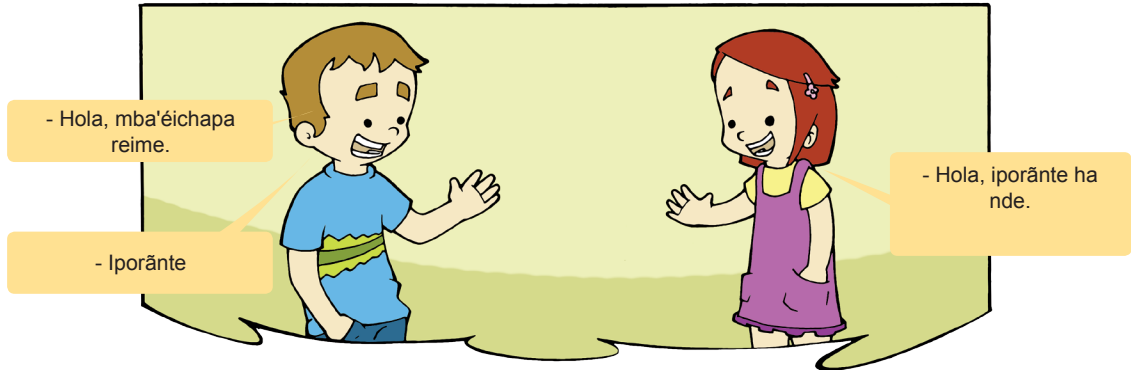
6. Amombe'úta, opavavéva ohendu haġuáicha umi tembiapo upe máva omyakáva tavaygua rehehápe.

7. Amoha'angáta che rembiaporã che tavaygua rehehápe ajapótava áġa akakuaapa vove.

Ñañomongetakuaa haġua

1. Añemomandu'ami mba'éichapa ñañomomaitei guaraníme, upevarã ajesareko ko'ã ta'anga rehe:

2. Amoñe'ẽ rire mba'éichapa oporomomaitei umi mitã ojehechaukáva ta'angápe, ambohovái ko'ã porandu:

o Mavamávapepa umi mitã omomaiteíramo ojojogua.

o Ha mavamávapepa ojoavy.

o Moõ oĩ jave hikuáipa oñomomaitei pe he'iháicha hikuái.

o Mba'érepa oiméne ojoavy umi maiteikuéra.

Añemomandu'a haġua:

- Maiteikuéra ikatu ojoavy ojojuhúramo tapépe térã oñeíramo ogahápe, tupáope ha mba'e.
- Mba'éichapa oñomomaiteiva'erã ha'éramo pyhareve, asaje, ka'aru térã pyhare.
- Mba'éichapa oñomomaiteiva'erã mitã hapicha mitã ndive, térã mitã ikakuaagua ndive. He'i avei ñandéve mitã'i omomaiteikuaa peteĩ hendáicha hapicha mitã'ípe ha ambue hendáicha hapicha mitãkuñávape. Mitãkuñáva katu peteĩ hendáichante opavavépe omomaitei, nombojoavýiri kuimba'e térã kuñámepa omomaitei.

3. Añomoirũ che rapicha peteĩva ndive ha roñomomaitei: tenonderã peteĩva omoñepyrũta imaitei ha upéi ambueháma omoñepyrũta. Upéi, rojapóta ku rojohuramoguáicha tapépe, tupaópe, roġuahévo ore rapicha rógape ha mba'e.

4. Ahendu mbo'ehárape he'írõ ñandéve mba'éichapa ha'e ohecha ha oñandu aporomomaiteikuaaha guaraníme. Amyatyrõ tekotevẽramo che maitei.

5. Amoha'anga oñomomaitei jave, umi opyta porãhápente mitã omomaitei jave ikakuaaguáme:

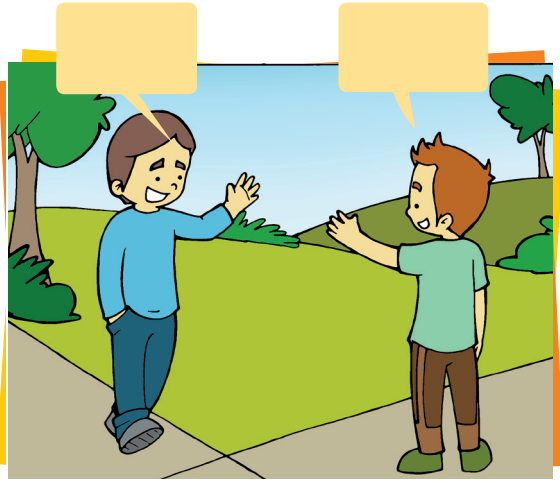
- Ha upéi
- Mba'eteko piko

- Mba'éichapa kuñakarai
- Iporãnte ha nde.

- Mba'éichapa karai
- Iporãnte ha nde.

6. Ahai mba'éichapa ikatu oñomomaitei ko'ã mitã ta'anga pegua.

Ñañomongetakuaa hañua

1. Amoñe'ẽmíta ko ñe'ẽpoty:

Maiteípa che retã

Hendypúvo ko'ẽtĩ
 Guyrakuéra oñe'ẽmba
 Ha ipurahéipe he'i:
 Maiteípa che retã.
 Ñakyrã pe kokuerére
 Oñatõivo imbaraka
 Ñahendu he'írõ ndéve:
 Maiteípa che retã.
 Ha yvytu saraki
 Ogueru yvoty ryakuã
 He'i ndéve mbeguemi:
 Maiteípa che retã

Mauricio Cardozo Ocampo rembiapokue

2. Ambohovaimíta ko'ã porandu:

- Mba'emba'épa umi omomaiteíva hetãme.

.....

- Mba'éichapa omomaitei hetãme umi ñakyrã.

.....

- Mba'éichapa omomaitei hetãme umi guyrakuéra.

.....

- Mba'emba'épa haihára ohecharamo hetã rehe.

.....

- Mba'épa he'ise "yvytu saraki".

.....

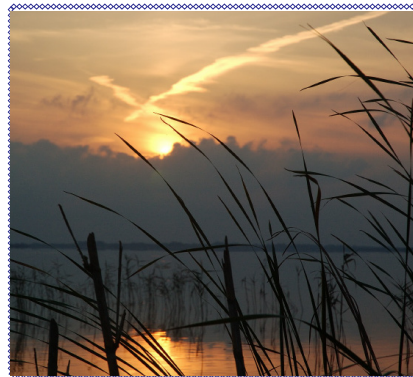
- Mba'épa nde reguerohory pe ñane retã rehe.

.....

3. Amongurusumíta pe ñe'ë he'íva mba'e rehetépa oñe'ë ko ñe'ëpoty:

- o Ñane retã iporãha.
- o Ñakyrã ipurahéi porãha.
- o Guyrakuéra oñe'ë porãha.
- o Yvytu oipeju porãha.

4. Ahechauka pe ta'anga oĩhápe mba'e ndoje'éiva ñe'ëpotýpe (amongurusu upéva):

5. Ahechauka che rembiapo mbo'ehárape ha ha'e ohechakuaa chéve oĩ porãha ýrõ katu he'íta chéve mba'épa amyatyrõta.

Jaikuaa hañua ñane ñe'ë retepy

1. Amoñe'ëmita ko'ã ñe'ë, ñe'ëpotýgui iguenohẽmbyre:

ko'ëtĩ

oñe'ëmba

retã

ñakyrã

2. Ajapysaka porã ko'ã ñe'ë ryapúre. Ha'e moõitépa hyapu ñane tĩ rupi peteĩteĩ ko'ã ñe'ë:

ko'ëtĩ : ko - 'ë - tĩ

oñe'ëmba: o - ñe - 'ë - mba

retã: re - tã

ñakyrã: ña - ky - rã

3. Ajesareko ha añeporandu mba'éicha rupípa oĩ pu'ae ipúramo jepe ñane tĩ rupi ndoguerahái hi'ári pe tĩgua rechaukaha ha katu oĩ ogueraháva.

Umi pu'ae ipúva ñane tĩ rupi ningo ndaopavavéi ogueraha pe tyapu tĩgua rechaukaha:

- Hyapúramo peteĩ pundie ndive ipúva ñande juru rupi meme, upéicharõ oñemoíva'erã hi'ári tyapu tĩgua rechaukaha.

Kóicha: re - tã

- Hyapúramo peteĩ pundie ndive ipúva voi ñane tĩ rupi avei, upéicharõ ndoguerahavéima hi'ári tyapu tĩgua rechaukaha.

Kóicha: ña - ky - rã

4. Ko'ã ñe'ëjoaju ndoipurúi hekópe umi tyapu tígua rechaukaha. Amyatyrōta ahaijeývo iguýpe.

- Heta kuñákarai omba'apo hogapýpe ha heta avei osēva hógagui.

.....

- Umi mĩtã heko porãva oñangareko hogáre ha oipytyvõ isýpe.

.....

- Ñanẽ retãme oĩ hetaiterei tekove imba'e porãitéva.

.....

- Umi karai ha kuñakarai oñopytyvõ hogayguakuéra osẽ porã haġuã.

.....

5. Aipuru ko'ã ñe'ë tígua ahai haġua ñe'ëjoaju:

o Ko'ětĩ:

o Ñane retã:

o Ñakyrã:

o Ñahendu:

Jahaikuaa haġua

1. Ahaimíta mba'épa ajapova'ekue peteĩ árape:

Nde rógape:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ne mbo'ehaópe:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ambue hendápe:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ajesarekojey che rembiapo rehe ha ahecha ipype:

- Hesakãpa opa mba'e ha'eséva.
- Ohópa ojoapykuéri umi che rembiapokue, oikohagueichaite.
- Opyta porãpa umi mba'e ha'eséva oĩvo ojoapykuéri.
- Opavavévapa oikũmbýne pe amombe'úva ahaikuévo.

3. Ahaimíta peteĩva che rogaygua rembiapo, che rógape.

.....

.....

.....

4. Ahaipa rire, ojehechakuaáta che rembiapo rehe ko'ã mba'e:

- Aipuru porãpa taikuéra.
- Ahaípa muanduhe tekotevêhápe.
- Ahaípa tyapu tĩgua rechaukaha tekotevêhápe.

Mbo'epy aty

III

Aikuaavévo guarani ñe'ẽ

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

Ohechakuaa mba'e rehetépa ha ambue mba'égui avei oñe'ėhína umi ohendúva.

Ñañomongetakuaa haġua

Opurahéi guaraníme.

Ñamoñe'ėkuaa haġua

Oikũmby opáichagua jehaipyre oñeñe'ėhápe umi téma ko'áġa rupi herakuávėva.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ė retepy

Ohechakuaa mba'éicha javérõpa ombojoaju térã ohekýiva'erã ojehegui morfemakuéra.

Jahaikuaa haġua

Ohechauka ohaikuévo omoñepyrũha hembiapokue oikuaamavavoígui ha omohypy'ũ ohóvo pe omba'emombe'uséva.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

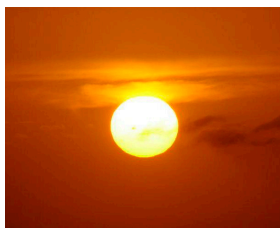

1. Amoñe'ẽ maravichukuéra ha amongurusu ta'anga ombohováiva.

Arakue amimbi, ararapópe aike
ha pyhare apytu'u.

Ñanderapy ha ndaha'úi tata,
ñanderesape ha ndaha'úi jasy.

2. Ambohováí porandukuéra.

- * Mba'éicha héra térã mba'épa ohechaka umi ta'angakuéra ñamongurusuva'ekue.
- * Mba'emba'épa ñahendu jepi oje'e hese.
- * Mba'e rehepa eimo'ã oñe'ẽta moñe'ẽrã.

3. Ajapysaka porã mbo'ehára omoñe'ẽvo ñandéve.

4. Amoñe'ẽ che año ha upéi che irũnguéra ndive ajapo hağua umi tembiapo ojejeruréva chéve.

Yvytu ha kuarahy

Peteĩ jey Yvytu ha kuarahy oñe'ẽapi ojupe.

- Che chembareteve – he'i Yvytu. Ahasa jave yvyrakuéra amongu'epa, aitykuaa avei.
- Che chembareteve – he'i kuarahy – che ndaitýi yvyra, amongakuaa katu.
- Ahechaukáta ndéve chembareteveha – he'i Yvytu. Rehechápa amo karai ogueraháva aho'iha puku ijapére. Aipe'áta chugui upéva ha nde ndaikatumo'ái.
- Jahecháta – he'i kuarahy.

Yvytu hatãiterei oipeju, haimetete oipe'a karai aho'iha puku. Ha katu hatãve oipeju jave, ha'e oñakarama hatã ijaho'iháre ha yvytu ndaikatúi oipe'a chugui.

Ikane'õmarõ yvytu, kuarahy ojope mbarete ha mbyry'áigui karai oipe'a ijao puku.

Resẽ tenonde – he'i yvytu, ha katu che che'ayvuve. Ajépa kuarahy.

Oñeguenohéva'ekue Guaraní katupyry Ultima Hora-gui.

5. Ahaí mba'e rehetépa oñe'ẽ ko moñe'ërã.

6. Añomongeta che irũ ndive mba'égui pa avei oñe'ehína pe moñe'erã ñane ñahendúva'ekue ha ahai ko'ápe.

7. Amohenda hekopete ñe'ëjoajukuéra oikoháicha moñe'erãme. Amoĩ papapy. Kuarahy ojope mbarete.

- Mokõivéva ohechaukase imbaretaha.
- Yvytu hatãiterei oipeju.
- Mbyry'áigui karai oipe'a ijao puku.
- Peteĩva ijaivúnte ha ambuvéva katu osẽ tenondérã.
- Oñakarama hatã ijaho'iháre.

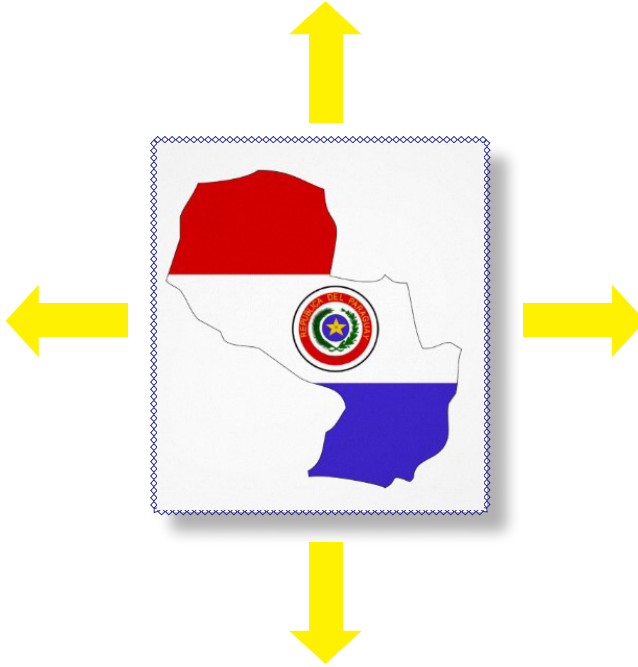
8. Ambojovake yvytu ha kuarahy ojavova'ekue ha ha'e mávarõpa aikose ha mba'érepa.

9. Ahai mba'épa chembo'e ko moñe'erã .

10. Amombe'u che irũnguérape mba'épa ahaíkuri.

Ñañomongetakuaa haġua

1. Ahai mba'épa ikatu ha'e ko ta'angáre.

2. Amombe'u mba'épa aipota che retãme ġuarã.

3. Ajapysaka porã peteĩ purahéi ohaiva'ekue Carlos Sosa ha Toribio Rodríguez Mendoza kuri hérava “Ne porã che Paragúái”.

4. Ahendu mbo'ehára omoñe'ëvo ñandéve pe purahéi.

5. Aporandu mbo'ehárape umi ñe'ë aikũmby porã'ỹva'ekue.

6. Amoñe'ë che año ha upe rire che irünguéra ndive.

Ne porã che Paraguái

Oiménepa ko arapýpe ndéicha iporãva tetã
Ojeguapáva yvotyépe, omimbi ha ojajaipa
Tovéna ku pyharérõ tajahecha pe jasy
Ára pegua ramoguáicha
Omyasãivo iñasãindy.

Che Paraguái rasaharã
Ndaiporichéne mamove
che Paraguái ndéve ha'e
rohayhuve kada ko'ë.

Pejúna mombryguáva pehechami ko tetã
Katuetei pejuhúne tory, joayhu ha po'a.
Ko'ápe jeko ymami Ñandejára oiko uguata
Ha ipyporépe oheja hetaite mba'e porã.

Carlos Sosa ha Toribio Rodríguez Mendoza rembiapokue.

7. Amba'apo umi aty'ípe jaguerékóva voi ha ñamoñe'ë oñondivepa pe purahéi.

8. Ahendu jey pe purahéi.

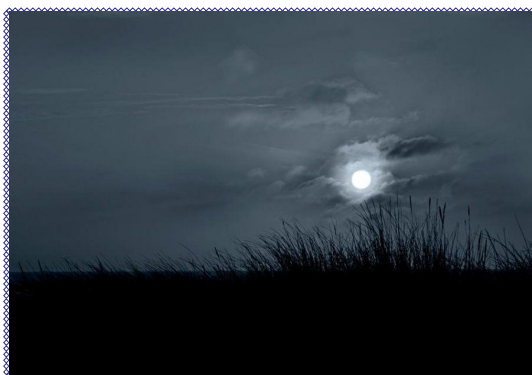
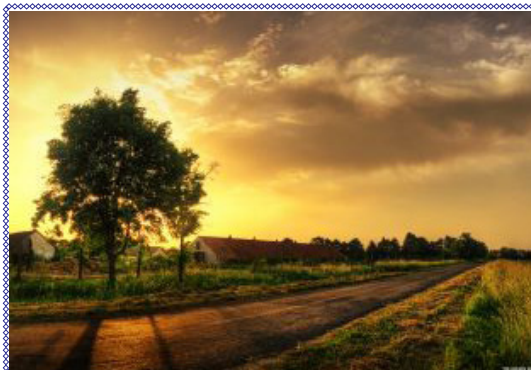
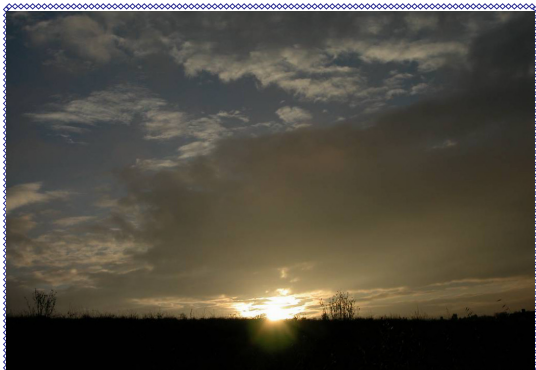
9. Aty guasúpe ropurahéi oñondivepa.

10. Ahendu purahéi pukoépe ha che irünguéra ndive ropurahéi.

11. Ajapysaka che irü rehe he'ívo chéve mba'épepa oĩ porã ha mba'épepa nahániri gueteri pe apurahéi jave guaraníme. Añeha'ã amyatyrõ umi tekotevêhápe.

Ñamoñe'ėkuaa haġua

1. Ajesareko ko'ã ta'angáre.

2. Amombe'u ahecha ta'angápe ha mba'ėpa ajapo umi aravópe.

3. Ambohovái

- Mba'ėguipa reimo'ã ñaÑe'ėta moÑe'ėrãme.
- Mba'ėichagua moÑe'ėrãnepa.
- Mba'emba'ėpa oikóne ipype.

4. Amoñe'ë kiririhápe.**Ára pehë**

Ko'ëguy oñemboja
 Ko'ëmbota renonde
 Ko'ëju avei oğuahë
 Ko'ëpytä mboyvete.
 Heta guyra oñepyrũ
 Iñe'ë omosarambi,
 Oporahéi kyre'y
 Ko'ëtĩ omomaitei,
 Ko'ësoro ohuvaitĩ
 Omomorã ko'ëmba.
 Upéi kuarahyresë
 Omongu'e tapicha
 Rehecha ohatapyña
 Pyharevete guive
 Pyharevete pukukue.
 Pyhareve asaje
 Tererépe oipytyvõ
 Hembaliapo reko yvoty;
 Ha upéi osyryry
 Ohupytyvo asaje.

Upéichape oğuahë,
 Asajepyte oipuru
 Otongeámi hağua
 Ha upéicha ombojoapy
 Oğuahëvo ka'aru.
 Ha upéi ka'arujere
 Ndohejái ohorei.
 Ka'aruporã rupi
 Hembaliapo omohu'ã
 Ha oğuahë ka'aruete.
 Kuarahyreike mboyve.
 Péicha oiko che retağgua
 Ohasa ára porã
 Ha upéi pytũpara,
 Pytũmby renonderã
 Oğuahë mbeguekatu,
 Pytũmbaite peve.
 Ha oikévo pyhare,
 Pyhare porã mboyve,
 Ojajái umi mbyja
 Otytýivaicha yvate,
 Oike pyharepyte,
 Oğuahë meve jey
 Ko'ëguy pyahu ambue.
 Ha péicha ñamoñe'ë
 paraguái ára pehë.

Lino Trinidad Sanabria

5. Amoĩmba ñe'ëjoaju he'iháicha chéve moñe'erã.

- Mba'éichapa héra ñe'ëpoty
- Omosarambi iñe'ë umi
- Omohu'ã hembaliapo ha oğuahëma
- Hembaliapo oipytyvõ

6. Añomongeta che irũ ndive ko'ã mba'ére:

- Mba'épa ñanembo'ese ko ñe'ëpoty.
- Ikatu piko kuarahyresẽ omongu'e tapichakuéra. Mba'ére peje.

7. Aheka ñe'ënguéra sopa de letras apytépe.

m	o	p	u	r	a	h	é	i	g	a
o	m	o	m	a	i	t	e	i	r	a
p	o	h	u	p	y	t	y	v	o	h
e	h	i	'	u	p	y	r	a	ng	s
l	u	mb	e	g	u	e	k	a	t	u
o	'	a	t	i	k	n	g	e	p	y
t	ã	o	o	h	u	v	a	i	t	ĩ
a	r	a	m	i	k	a	t	u	e	t
u	r	u	t	a	u	k	u	e	r	a
m	i	v	a	'	e	k	u	r	i	y

8. Ahai umi ñe'ē ojohuva'ekue sopa de letras-pe.

-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----

9. Aheka ha ahai mba'e ára pehẽpepa ojejapo umi mba'e rohaiva'ekuere.

10. Aikũmbýpa mba'épa ñande mbo'e ko ñe'ẽpoty ha mba'e marandúpa ikatu aguenohẽ chugui.

Jaikuaa haḡua ñane ñe'ë retepy

1. Amoñe'emíta ko'ã ñe'ë ñemboja'o:

Ko'ëmbota : Ko'ë + mbota

Ko'ëju: Ko'ë + ju

Ko'ëpytã: Ko'ë + pytã

Ko'ëtĩ: Ko'ë + tĩ

2. Ambojoajumíta ko'ã ñe'ë ahechauka haḡua ñe'ëpyahu osëva chugui:

- ara+ haku :
- ja + sy:
- py+ joko:
- po+ pichy:

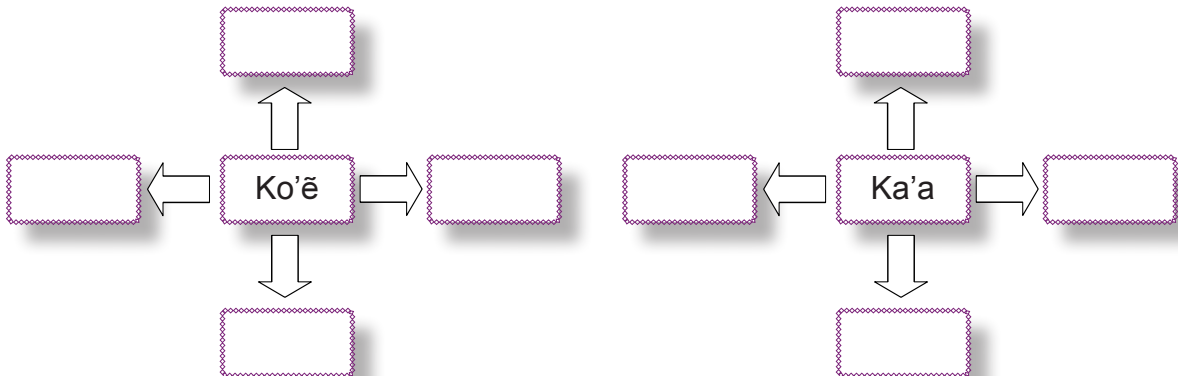

Añemomandu'a haḡua:

Umi pu'ae ipu mbaretevéva ñe'ëme, opáramo ñe'ë upe pu'aépe, ndojeháiri hi'ári muanduhe. Peteĩ ñe'ë ojoajúvo ambue ñe'ëre oguerojera ñe'ëpyahu ombohéra haḡua peteĩ ñe'ënte. Upéva héra hína polisíntesis, ikatu avei ja'e Ñe'ërapoaju.

3. Aheka ñe'ë ikatúva oho ko'ã ñe'ëre.

4. Ahaiguy umi ñe'ë osëva guive mitāgui.

mitākuña - michĩ - mimbĩ – mitārusu - mimby – mitāreko –
mitāra'y - mimói - mitākuimba'e – mitākambu.

5. Amoñe'ëmíta ko'ã ñe'ëpyahu ha ahesa'yijjo mba'épa he'ise umi ñe'ë.

Py'aguapy

Py'a

guapy

▼

▼

Ta'angahai

▼

▼

keraguata

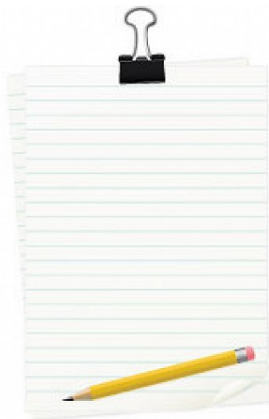

▼

▼

6. Ahai ñe'ëjoaju umi ñe'ëpyahúgui ahesa'yijova'ekue.

Jahaikuaa haġua

1. Amoñe'emi ko ñe'ëpoty "Sa'ykuéra" rehegua.

Ko'ětĩ ko'ëju kuarahýndie ou
yvoty pytãngy ha yvága hovy
hovana ka'aguy hovyũ kogaty
ojegua iporã ipotýma tajy.
Ovecha apatĩ umi ñúre omumu
tujuju morotĩ yrembére oguejy
kuarahy ropepi pytãngy opu'ã
morotĩva yvoty omongúí ysapy.
Momyry ñamaña okañy sapysó
ipoty sa'yju andai mandyju
morotĩ arai hũmbaite pyhare
mainumby ape hovymi ijuru pytãngy.

Sabino Giménez rembiapokue

2. Ahaiguy umi ñe'ë ikatúva osë chugui ñe'ëpyahu.

3. Ahaimíta mba'épa añandu aikuaavévo mba'e pyahu guaranani rehe, añe'ëkuaámavo ahávo ha avei ahaikuaámavo ko ñe'ëme.

Ahaipa rire, ama'emi jey che rembiapo rehe, jahechápa:

- Aipurúpa tai tuicháva añepyrũ haġua ahai.
- Hesakãpa pe ha'eséva.
- Amoñepyrũpa, ambohetépa, amohu'ãpa.
- Ambojoajúpa umi morfemakuéra ojoajuva'erã ñe'ërãpo rehe.

Mbo'epy aty IV

Ndaha'úi ñane retãme año ojepurúva guarani ñe'ẽ

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

Ohechakuaa mba'épepa ojoavy mba'eporã ha mba'evai oñemombe'úva umi ohendúvape.

Ñañomongetakuaa haġua

He'i mba'épa ojapo hogaygua ha iñirũnguéra ndive.

Ñamoñe'ėkuaa haġua

Omohe sakã umi ñe'ẽ nahesakã porãiva térã oikuaa'ỹva oipuruhápe ñe'ėryru, ñe'ẽ he'isejojáva ha he'isejoavýva.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ẽ retepy

Ohechakuaa guaraníme peteĩ tai hyapu peteĩ hendáichante ha peteĩ tyapu ojehai peteĩ tai rupivénte avei.

Jahaikuaa haġua

Ohai porã oñeikũmby porã haġua he'iséva.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Ajeporeka ko'ã taikuéra ojehe'apáva apytépe tetãnguéra Sudamérica pegua réra. Ikatu oĩ ojoguýre, ojokére térã oatravésavo .

2. Añomongeta umi tetãnguéra aikuaáva rehe, amoñe'ëmava'ekue hesekuéra. Ha'e mba'éichapa umi tetã, moõpa oĩ, mba'eichaguápa umi tavaygua, ha mba'e.

A	E	R	V	Y	U	I	O	L	P
U	R	U	G	U	A	Y	'	E	Y
R	P	I	R	A	J	U	R	P	P
'	E	B	R	'	R	U	S	L	A
O	C	O	L	O	M	B	I	A	K
K	N	L	U	P	G	R	G	R	A
M	M	I	I	U	N	A	N	U	R
N	U	V	J	K	'	S	M	U	A
A	I	I	M	U	M	I	U	'	I
L	A	A	B	C	H	I	L	E	V

3. Ha'e avei tekotevêha aguerohory umi ambue tetãnguakuérape. Ha'ekuéra rupi ikatu heta mba'e pyahu aikuaa ahávo.

4. Ajapysakamíta ko mbo'ehára omombe'úva rehe:

BOLIVIA

Bolivia niko hi'añgui ñane retãgui, áña katu sa'i jaikuaa chugui, sa'i ojekuaa mba'e porãita o'íva avei ko tetãme.

Jaikuaaháicha, Bolivia oñorairöva'ekue ñane retã ndive pe yvy Cháko oñhápe rehe. Heta ñane retãygua ha ha'ekueraguáva avei oheja huguy upe Chákope. Ko'áña oje'e ndoikoiva'erãmo'ã upe ñorairö, oñhague ambue tetã ipokatuvéva ojatapýva'ekue oiko haña upe jejuka tekotevẽ'ỹme. Ko'áña rupi katu, sa'isa'ípe, jajogueraha porãvema jahávo Boliviagua ndive ha jaikuaamivéma avei chuguikuéra.

Bolivia yvy niko iñambue ojuehegui: pe yvate gotyo, ijyvateterei, pe akatúa gotyo katu ika'aguy, yvy gotyo, ñane retã o'íha gotyo, pe ijyvy iperei ha asu gotyo katu ijyvyrei, idesiérto. Jahechaháicha, Boliviape o'ĩmbaite: yvyty, ka'aguy, desiérto, yvy ikapi'ípe porãha, yvy itujuha, ha mba'e. Ko tetãme o'í pe lágo yvateve o'íva ko arapýpe. Upéva héra "Titicaca" ha o'í táva La Paz ypýpe. Ko tetãme niko o'í hetaiterei tekove ypykue, 51% rupi Boliviagua niko ypykue. Heta o'í hikuái ha umíva apytégui, umi hetavéva quechua, aimará ha guaraní. Umi tekove ypykue oiko avei hikuái tavaha rehe, ndaha'éi okaraygua añónte hikuái.

Heta táva porã ha tuichaicháva avei o'í Boliviape. Mokõi táva capital oguereko ko tetã: La Paz, o'íhápe imburuvichapavẽ ha diputado ha senadorkuéra, ha Sucre, o'íhápe Poder Judicial. Ambue táva tuicha ha imbaretéva ko tetãme niko Santa Cruz de la Sierra. Ko tavaygua opu'ãhína ko'áña ojekyise hikuái ambue Boliviayguágui, he'ígui upépe hetaiterei viru oñemoheñoiha ha umíva ojepurupaha ambue hendápenete. Jahecháta mba'éichapa opáne ko ñokarãi o'íva Boliviape.

O'í avei táva hérava Cochabamba, Tarija, El Alto (upépe o'í pe aeropuerto ijyvatevéva avei ko arapýpe). Iporãva'erã jaikuaaimive ko tetã ñande ykereguágui. Jahecharamóva'erã umi ñande rapicha Boliviaguápe.

5. Ajapysakapa rire, ambohováí ko'ã porandu:

- Mba'emba'épa oguereko Bolivia techapyräva.
-

- Mba'érepa he'i ko jehaipyrépe oñorairöhague Paraguái ha Bolivia.
-

- Mba'érepa Santa Cruz de la Sierragua ojeise ambue Boliviaguágui.
-

- Mba'épa he'ise “ha'ekuéra avei oheja huguy Chákope”.
-

- Mba'éicha rupínepa oiméne ko tetãme heta oĩ tekove pykyue.
-

6. Amoñe'ëmi jey pe jehaipyre ha upéi ahesa'yíjo ko'ã mba'e:

- Umi mba'e añetehápe oikóva:

- Oĩ tetã hérava Bolivia.

- Upe tetã oñorairöva'ekue ñane retã ndive.

- Upe tetãme heta mba'e oĩ.

-

-

- Umi mba'e haihára oimo'áva, umi ijehegui oguenohēva:

- Ko'áña oje'e ndoikoiva'erãmo'ã upe ñorairõ, oĩhague ambue tetã ipokatuvéva ojatapyva'ekue oiko haña upe jejuka tekotevẽ'ỹme.

- Ko'áña rupi katu, sa'isa'ípe, jajogueraha porãvema jahávo Boliviagua ndive ha jaikuaamivéma avei chuguikuéra.

-

-

Añemomandu'a haña:

Jahechakuaa haña mba'e oikóva añetehápe pe jehaipyrépe ha umi mba'e haihára oimo'áva upeichaha, tekotevẽ:

o Jahecha ñande rekohápe térã umi jaikuaamavavoi apytépe umi mba'e añetehápe oĩva, hekovéva térã ikatúva jahecha, ñañandu.

o Jahecha mba'épa pe haihára remimo'ã, umi mba'e omombe'upa rire he'ihápe mba'épa ha'e oñandu upéva rehe térã he'ihápe mba'éichapa ha'e ohecha upéva.

7. Aguenohēmíta pe ahenduva'ekuégui:

Mba'e porã oñemombe'úva chéve:

-

-

Mba'e ivaíva oñemombe'úva chéve:

-

-

Ñañomongetakuaa haġua

1. Aporandu che rogaygua ha ambue che irünguérape mba'épa ha'ekuéra oikuaa Boliviagui. Ahai umi ha'ekuéra he'íva chéve ha amohenda umíva opyta porã haġuáicha peteĩ je'épente.

2. Aikuaámarõ mba'emba'épa ha'éta, amboysýi umi ñe'ë aipurútava osẽ porã haġua chéve mba'e aikuaaukaséva.

3. Aikuaámarõ umi ñe'ë aipurútava añe'ënguévo, ajepy'amongeta mba'éichapa ambohyapuva'erã umi ñe'ë opyta porã haġua he'isévape.

4. Aikuaámarõ mba'éichapa ambohyapuva'erã che ñe'ënguéra, añe'ëvo peteĩ aty rovakerã, ajepy'amongeta mba'éichapa amomýita che rete, mba'éichapa opyta porãvéta añemondéramo, ha mba'e.

5. Añemoĩ che irünguéra ha mbo'ehára rovake ha añe'ë ha'évo mba'épa che rogayguakuéra ha ambue che irünguéra oikuaa Boliviagui.

6. Añe'ëmba rire ajapysaka mbo'ehára ha che irünguéra rehe he'ívo chéve:

- Hesakãpa chupekuéra pe amombe'úva.
- Añe'ë syryrýpa guaraníme.
- Aipurúpa hendaitépe umi ñe'ë guaranimegua.
- Amboysýipa hekopete umi ñe'ë aipurúva.
- Añemomýipa hendaitépe amoirúvo umi ha'eva'aína.
- Añembo'ýpa hendápe porã añe'ë haġua aty rovake.

7. Oimérõ nosẽ porãmbái chéve añe'ëvo aty rovake, ame'ë che ñe'ë añeha'ãmbaitetaha amyatyrõ ambue añe'ë jey vove atýpe.

Ñamoñe'ėkuua haġua

1. Amoñe'ėmíta ko jehaipyre.

BOLIVIA

Bolivia niko hi'aġui ñane retāgui, āġa katu sa'i jaikuaa chugui, sa'i ojekuaa mba'e porāita oīva avei ko tetāme.

Jaikuaaháicha, Bolivia oñorairōva'ekue ñane retā ndive pe yvy Cháko oīhápe rehe. Heta ñane retāyġua ha ha'ekueraguáva avei oheja huguy upe Chákope. Ko'āġa oje'e ndoikoiva'erāmo'ā upe ñorairō, oīhague ambue tetā ipokatuvéva ojatapýva'ekue oiko haġua upe jejuka tekotevė'ỹme. Ko'āġa rupi katu, sa'isa'ípe, jajogueraha porāvema jahávo Boliviagua ndive ha jaikuaamivéma avei chuguikuéra.

Bolivia yvy niko iñambue ojuehegui: pe yvate gotyo, ijyvateterei, pe akatúa gotyo katu ika'aguy, yvy gotyo, ñane retā oīha gotyo, pe ijyvy iperei ha asu gotyo katu ijyvyrei, idesiérto. Jahechaháicha, Boliviape oīmbaite: yvyty, ka'aguy, desiérto, yvy ikap'ípe porāha, yvy itujuha, ha mba'e. Ko tetāme oī pe lágo yvateve oīva ko arapýpe. Upéva héra "Titicaca" ha oī táva La Paz ypýpe. Ko tetāme niko oī hetaiterei tekove ypykue, 51% rupi Boliviagua niko ypykue. Heta oī hikuái ha umíva apytėgui, umi hetavéva quechua, aimará ha guaraní. Umi tekove ypykue oiko avei hikuái tavaha rehe, ndaha'ėi okaraygua añónte hikuái.

Heta táva porā ha tuichaicháva avei oī Boliviape. Mokōi táva capital oguereko ko tetā: La Paz, oīhápe imburuvichapavė ha diputado ha senadorkuéra, ha Sucre, oīhápe Poder Judicial. Ambue táva tuicha ha imbaretéva ko tetāme niko Santa Cruz de la Sierra. Ko tavayġua opu'āhína ko'āġa ojekyise hikuái ambue Boliviayġuágui, he'ígui upépe hetaiterei viru oñemoheñoiha ha umíva ojepurupaha ambue hendápente. Jahecháta mba'ėichapa opáne ko ñokarāi oīva Boliviape.

Oī avei táva hėrava Cochabamba, Tarija, El Alto (upépe oī pe aeropuerto ijyvatevéva avei ko arapýpe).

Iporāva'erā jaikuaaimive ko tetā ñande ykereguágui. Jahecharamóva'erā umi ñande rapicha Boliviaguápe.

2. Amoñe'emi jey jehaipyre ha ama'ë ipype:

a. Mboy párrafopa oguereko.

ã. Mba'éichagua taípa (michĩva térã tuicháva) oipuru oñepyrũ hağua ojehai.

ch. Mba'érepa ojehai komílla pa'ũme "Titicaca".

3. Ambohováí umi porandu ha añomongeta tekotevêha ahechakuaa umi mba'e ahai jave.**4. Amoñe'ë jey pe tenondetegua párrafo ha ahesa'yijo mba'éichapa oñemoñepyrũ:**

a. Oje'e "Bolivia niko hi'ağui niko ñane retãgui, áğa katu sa'i jaikuaa chuguikuéra, sa'i ojekuaa mba'e porãita oĩva avei ko tetãme", upépe oñeñe'ë ñepyrũ Bolivia rehe, ha upéi hetave mba'éma oje'e hese.

5. Ahendu mbo'ehárape omombe'úramo pe ojehaikuévo tekotevêha oñeñepyrũ pe haihára ha imoñe'ëhára oikuaávagui ha, upéi, upéva ári haihára omombe'úta ohóvo mbeguekatúpe pe he'iséva imoñe'ëhárape.

6. Ambohéra “tema” pe haihára ha imoñe'ēhára oikuaávape ha “rema” pe haihára oikuaaukáva ohóvo imoñe'ēhárape. Pe jehaipyrépe, téma ha'éhina Bolivia ha rema opa mba'e oje'éva guive upe tetã rehe.

7. Ahechauka techapyrãramo kóicha:

Tema: Bolivia

Rema: Hi'aḡui niko ñane retãgui.

Sa'i jaikuaa chuguikuéra.

Sa'i ojekuaa mba'e porãita oĩva ko tetãme.

Oñorairõva'ekue ñane retã ndive pe yvy Cháko oĩhápe rehe.

Ijvy niko iñambue ojuehegui.

Boliviape oĩmbaite: yvyty, ka'aguy, desiérto, yvy ikapi'ipe porãha, yvy itujuha, ha mba'e.

Ko tetãme oĩ pe lágo yvateve oĩva ko arapýpe.

Ko tetãme niko oĩ hetaiterei tekove ypykue.

Heta táva porã ha tuichaicháva avei oĩ Boliviape.

8. Ahaimíta “A” añetéramo ha “J” japúramo ko'ã ñe'ējoajúpe he'íva:

() Boliviape oĩ mbohapyíchagua tekove ypykue hetavéva.

() Boliviagua oñorairõseva'ekuevoi Paraguaiagua ndive.

() Boliviape oĩ opaichagua yvy: ijyvateha, ikapi'ipeha ha mba'e.

() Santa Cruz de la Sierra niko opyta Paraguái yvýpe.

9. Ha'emíta mba'emba'épa oiko pe oñemombe'uhaguéicha:

- Iporáva'erã jaguerohory Boliviaguápe.
- Sa'i jaikuaa ñande Boliviagui.
- Santa Cruz ojeise ambue Boliviaguágui.
- Bolivia oñorairöva'ekue ñane retã ndive.
- Boliviape oĩ opáchagua yvy.

10. Amoĩmbami ko'ã porandu:

a. Mba'e rehepa oñeñe'ëve:

ã. Mba'éichapa oñepyrũ:

ch. Mba'éichapa oñembohete:

e. Mba'éichapa oñemohu'ã:

11. Ahaimíta mba'e rehepa oñeñe'ë ko jehaipyrépe:

.....

.....

12. Ahaimíta mba'épa che añandu upe tetã rehe:

.....

.....

Jaikuaa haḡua ñane ñe'ẽ retepy

1. Amoñe'emíta ko'ã jehaipyre vore.

Bolivia niko hi'aḡui niko ñane retāgui, áḡa katu sa'i jaikuaa chuguikuéra, sa'i ojekuaa mba'e poráita oíva avei ko tetāme.

2. Ajapysaka porã ko'ã ñe'ẽ ryapúre.

Bolivia:	B o l i v i a
niko:	n i k o
hi'aḡui:	h i ' a ḡ u i
ñane:	ñ a n e
retāgui:	r e t ā g u i

3. Ajesareko ha añeporandu ikatúpa umi tai hyapu ambue hendáicha téräpa nahániri, añeporandu avei ikatúpa peteĩ tyapu guaranimegua ojehei mokõi térã hetave hendáicha.

Guaraníme ningo peteĩ tyapúpe ḡuarã ojehei peteĩ taínte. Ndaipóri avei tai ipu mokõiva. Opavave tai ipu peteĩnte.

Ko'ã tai jaipuruva'erã jahai haḡua guaranimegua ñe'ẽnguéra:
a - ã - ch - e - ã - g - ḡ - h - i - ï - j - k - l - m - mb - n - nd -
ng - nt - ñ - o - õ - p - r - rr - s - t - u - ù - v - y - ÿ - ' -

Ko'ã tai jaipuru avei jahai haḡua ñe'ẽ ndaha'éiva guarani mba'etee:
b - c - d - f - ll - q - x - w

4. Ko'ã ñe'ëjoajúpe oĩ ñe'ë guaranietépe oje'éva ha ojehaíva hekope'y. Aháita umíva opyta porã haġuáicha.

- Oñeñe'ë guaraníme ñane retãme jha avei Argentina, Brasil ha Boliviape.
.....

- Ymavémi jeco oñeñe'ëve guaraníme ko'áġaguágui. Upéichanepa añete.
.....

- Mba'e tuichaitéva nico pe oñeñe'ë guaraníme ñane retã jha ambue tetãme abei.
.....

- Iporãba'erã oñemojheracuãve ñane ñe'ë guarani ambue tetãha rehe.
.....

5. Ahaimíta guaraníme, peteíteĩ ñe'ëjoaju oguerekopaitéva umi tai oíva henonderã:

a. K – MB – T - Y:

ã. L – R – S –V - U:

ch. J – K – P – H – Ñ :

e. T – Y – R – NG – NT:

Jahaikuaa haġua

1. Ahaimíta ñane retā Paraguái rehe ha ahaikuévo ajesareko:

- Añepyrūpa pe che ha omoñe'ětava che rembiapo oikuaávagui.
- Ha'épa ahávo umi mba'e che aikuaáva ha omoñe'ěva nahániriva.
- Aipurúpa tai tuicháva añepyrū haġua ahai.
- Aipurúpa komílla tekotevērō.
- Hesakāpa pe ha'eséva.
- Aipurúpa taikuéra hekopete.
- Amoñepyrūpa, ambohetépa, amohu'āpa.
- Amomuanduhépa ñe'ėnguéra tekotevėháicha.
- Amboajoajúpa umi morfemakuéra ojuajúva'erā ñe'ėrapo rehe.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ahechauka che rembiapo mbo'ehára ha che irūnguérape. Amyatyrō tekotevėhápe, ha'ekuéra he'iháicha chéve.

3. Ahaimíta guaraníme peteĩ che irũ (aikuaa'ỹvape) chejaveguápe, Boliviaguápe.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pe ahaipa rire, ama'ẽmi jey che rembiapo rehe, jahechápa:

- Añepyrũpa pe che ha omoñe'ětava che rembiapo oikuaávagui.
- Ha'épa ahávo umi mba'e che aikuaáva ha omoñe'ẽva nahániriva.
- Aipurúpa tai tuicháva añepyrũ hağua ahai.
- Aipurúpa komilla tekotevẽrõ.
- Hesakãpa pe ha'eséva.
- Aipurúpa taikuéra hekopete.
- Amoñepyrũpa, ambohetépa, amohu'ãpa.
- Amomuanduhépa ñe'ẽnguéra tekotevẽháicha.
- Amboajoajúpa umi morfemakuéra ojuajúva'erã ñe'ẽrapo rehe.

Mbo'epy aty

V

Aikuaavévo guarani ñe'ẽ jehaipy

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

Oikũmby mba'etépa he'isehína pe ohendúvape, umi ñe'ẽ ikatúva he'ise mokõi térã hetave mba'e guaraníme.

Ñañomongetakuaa haġua

He'ijey kũjrerã, ñe'ẽpoty, purahéi hetave mba'e.

Ñamoñe'ẽkuaa haġua

Ombojoaju umi mba'e ojuhúva jehaipyrépe umi mba'e ha'e oikuaáva ndive.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ẽ retepy

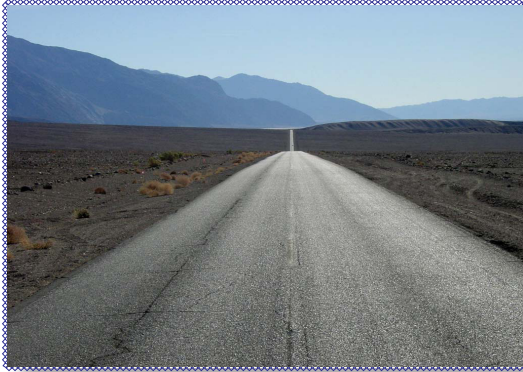
Ohechakuaa mba'éichapa ojepuru porãta ñe'ẽ oporombohérava.

Jahaikuaa haġua

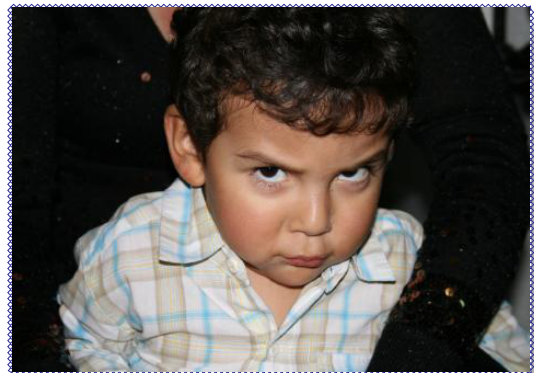
Omombe'u jey ohaikuévo mombe'urã, ñe'ẽpoty ha mombe'ugua'u omoñe'ẽva térã ohendúva.

Ñaikũbykuaa haġua ñahendúva

1. Ajesareko ta'angáre.

Puku

Mbu'a

2. Ahai ñe'ĕjoaju umi ñe'ĕgui oĩva ta'anga yvate oĩvare.

pe.Upeva'erā ajesarekóta umi

3. Amoñe'ë ko'ã ñe'ëjoaju ha ahaiguy umi ñe'ë ikatúva he'ise mokõi mba'e.

- Angel ojasurúma katu hógape.
- Nelson nomokái ipy ha ombojasurúnte isapatúpe oho haḡua.
- Ajavy che rape ha aha Marta rógape.
- Chéverõ guarã ahecha Anape kuri ha ajavy ningo ra'e.
- Emañamína ojera ningo ijao porãitéva.
- Che ru ipochy kuri, oho oñeno sapy'aite ha upe rire ojeráma.
- Amo mitákuña ikyre'ỹ omba'apo haḡua.
- Jajerokýna katu ipu ikyre'ỹieterei ko polka.

4. Amoĩmba umi ñe'ë oikotevéva ñe'ëjoaju.

- Hetaiterei ----- karol-pe ha haimete ipy'a ropu.
- Ani eipe'a pe yvoty -----
- ----- oñe'ë ko'ã karai.
- Che jarýi -----ko'áḡa rupi ojapo haḡua tembi'u.
- He'u chupe ko pohã ----- haḡua ne rembi'u.
- Aguerúta ndéve apyka ----- haḡua.
- Oĩ heta ----- che róga renondépe ha amomboséma.
- ----- opyta Paraguágui 123 km.

Yvyku'i

guapy

mbegue

Kyrĩi

5. Ajapo ñe'ejoaju ko'ã ñe'ëgui ahechaukahápe he'iseha mokõi mba'e guaraníme pe ñe'ë.

Hatã

.....
.....

.....
.....

Hapy

.....
.....

.....
.....

Hete

.....
.....

.....
.....

6. Amoñe'ë ko'ã ñe'ëjoaju ha upe rire amoha'anga he'iháicha chéve.

.....

.....

- Ojekuaáma ojaopamaha hembiaapo.
- Amo ojekuaa kuarahy.

- Iporãite ko purahéi.
- Mitã oíva guive mbo'ehaópe opurahéi.

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Ha'e ñe'ënga aikuaáva guive.

- Mávapa oipuru jepi ñe'ënga.
- Ma'erãpa ojepuru ñe'ënga.

2. Amoñe'ë ko'ã ñe'ënga oíva ko'ápe.

Ka'ay hyjúiramo, oĩ nde rayhúva.

Ka'ay ro'ysã, nanderayhúi ha nanemomba'ëi nde rayhuhára.

Ka'ay aku porã he'ise nderayhuha ne mborayhujára

Ka'ay henyhëramo ndehogui, nde pirapiréta.

3. Amoñe'ë maravichu oíva ko'ápe.

Ijape morotĩ ha hyekue sa'yju.

Repo'ë hesápe ha oñemoĩ okaru.

Peteĩ karia'y oike ha oñemoĩ ka'aguýpe ha osẽ ysypo hevíre.

4. Añomongeta che irũnguéra ndive relación rehe.

- Aikuaa mba'éicha javépa iporãite jaity ojupe relación.
- Amoñe'ẽ relación.
- Ahendu pericón.
- Ajeroky ha aity relación aty'ípe .

Kuimba'e: Galleta kokito, galleta atã
Kóva ko morena
Chembotarova.

Kuña: Galleta kokito, galleta atã
Chakeko nde vai
Ne rova atã.

Kuimba'e: Ajupi peteĩ kamiõnpe
Aguapy chofer rovái
Amañaségui pe nde
rováre
Ni pasaje ndapagái.

Kuña: Rejupi peteĩ kamiõnpe
Reguapy chofer rovái
He'i nde rehe la gente
Ndesoguégui nderepagái.

Kuimba'e: Sombrero piri,
sombrero para
Ndéko ne morena
Che korasõ jararã.

Kuña: Sombrero piri,
sombrero para
Nde volsillo nandi
Chembodypara.

6. Ambohovái porandu aty'ípe.

- Guarani térã Castellano ñe'ẽmepa ojepuruve kũjererã, maravichu, káso ñemombe'u ha relación.
- Mba'e ñe'ẽmepa ñane retãygua oñe'ëve ko Paraguái tuichakue javeve.

7. Ahekave kũjererã ha maravichu ha aha'ã che irũnguéra ndive mávapa he'i pya'eve ha oikuaave.

Ñamoñe'ëkuua haġua

1. Añomoirũ amoñe'ë haġua ko jehaipyre:

Taheñoi jey ñane mba'e

Tovéna Tupã tacheptyvõ
ha'emi haġua che py'arasy
heta ára nachemongevéi
ipohýigui ndaikatúi amoñemi.

Ymaveguaréicha jaikomi jey
ñane ñe'ëtépe ñaño mongeta
mba'ére piko la ñamboyke
umi ñande ypykue pypore.

Néina lo mitã... ñaño moirũmba
taheñoi jey ñane mba'e
néina lo mitã... ñaño moirũmba
taheñoi jey ñane mba'e.

Jahayhuvé ñane retã
ha'eichaitéva ndahetái
tetã ambue maymávagui
iporãve.

Yvytu pópe jaheja ñane ñe'ë
tomyasãi tomosarambi
tojekuaa oparupiete.

Yvytu pópe jaheja ñane ñe'ë
tomyasãi tomosarambi
tojekuaa oparupiete.

Ohai ñe'ëpoty Ana Barreto

2. Amoñe'ëmba rire, ha'emíta che irũnguérape mba'épa añandu ko ñe'ëpoty he'íva rehe.

3. Ambohovaimíta porandu.

a. Mba'épa ojerure Tupãme, ñe'ëpoty haihára.

ã. Mba'érepa he'i ñamboykeha ñane ñe'ë.

ch. Mba'éichapa ikatu heñói jey ñane mba'e.

4. Ahesa'yijo**- Mba'épavaicha he'ise ko ñe'ërysíi atýpe.**

Yvytupópe jaheja ñane retã
tomyasãi tomosarambi
tojekuaa oparupiete.

5. Amoha'anga mba'emba'épa oike ñane mba'etee apytépe.

6. Ajepy'amongeta mba'épa he'ise ko'ã ñe'ë

a. Yvytu pópe jaheja ñane ñe'ë

ã. Ñamombarete ñane mba'éva.

ch. Ñane ñe'étépe ñañomongeta

7. Ahai mba'e rehetépa oñe'ë pe ñe'ëpoty.

8. Ahechauka che irünguérape che rembiapo ha, sapy'a tekotevérõ, amyatyrõ opyta porãve hañuáicha.

9. Amombe'u mbo'ehára ha che irünguérape mba'éichapa añeñandu ajapóvo peichagua tembiapo.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy

1. Ajesareko ko'ã ta'angáre.

2. Ahai ta'anga ykére herakuéra.

3. Amohendamíta umi ñe'ë, kóicha:

- Ñe'ë ombohérava mymba:
- Ñe'ë ombohérava tembi'u:
- Ñe'ë ombohérava áva:
- Ñe'ë ombohérava tembipuru:

4. Amoñe'ë ha amongora ñe'ë oporombohérava ajuhúva guive moñe'erāme.

Tavarandu

Oġuahē tavarandu ára
 Tuicha ñembosako'i mbo'ehaópe
 Mitānguéra ha mbo'ehára
 Ou ha ohokuerei
 Oguerúko hikuái kambuchi,
 Kyha, mbaraka, akāngao.
 Oġuahē sykuéra avei
 Ogueru tembi'u hyakuāvurei
 Ojejeroky pericón
 Oñehendu ñe'ëme mombe'upy, morangu,
 Ñe'ënga ha maravichu.

Saraki arandukágui inohēmyre

AÑEMOMANDU'A HAĠUA:

Heta ñe'ë niko oporombohéra:
 ombohéra avakuérape,
 ombohéra mymbakuérape,
 ombohéra ka'avokuérape,
 ombohéra opa mba'épe
 jahecháva yřó jahecha'yvape.
 Umi ñe'ë oporombohéravape
 oje'e palabra nominal.

5. Amohendamíta umi ñe'ë oporombohéra, kóicha (mymba, tembi'u, ava ha tembipuru)

Mba'épa ombohéra			
Mymba	Ava	Tembipuru	Tembi'u

6. Ambojoajúta ta'angakuéra umi ñe'ë oporombohérama.

Ñe'ë ombohérava
mymba

Ñe'ë ombohérava
tembi'u

Ñe'ë ombohérava
ava

Ñe'ë ombohérava
tembipuru

7. Ahechauka che rembiapo mbo'ehára ha che irünguérape ha, sapy'arei tekotevëramo, amyatyrõ ha'e ohechauháicha chéve.

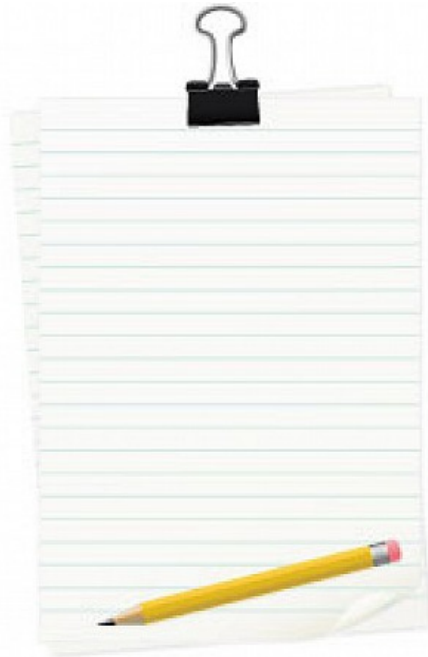
Jahaikuaa haġua

1. Añomongeta che irũ ndive umi mombe'ugua'u rehe roikuaáva guive.

2. Ahaimíta peteĩ mombe'ugua'u ore mandu'ávare.

3. Amoñe'ẽ aty guasúpe pe tembiapo rojapova'ekue.

4. Ahaipa rire ambohasa che irũme ohecha haġua ojaopápa ko'ã mba'e:

		
Oñeikũmbýpa mba'égui ohai.		
Oipuru signokuéra hekopete.		
Ojehechakuaa moõpa oñepyrũ, ombohete ha omohu'ã.		

Mbo'epy aty

VI

Heta mba'e techapyrã oĩ avei tetã ambuépe

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva

Ombojoja umi mba'e oikóva ohendúvape umi mba'e rehe oñanduháicha oikóva ndive.

Ñañomongetakuaa haḡua

Ombojoaju hemimo'ã oñe'ẽnguéro: omoñepyrũ, ombohete ha omohu'ã pe mba'e omombe'úva.

Ñamoñe'ẽkuaa haḡua

Ohechakuaa mba'épa oiko jehaipyre omoñe'ẽvape ha mba'érepa oiko upéva.

Jaikuaa haḡua ñane ñe'ẽ retepy

Ohechakuaa mba'éichapa ojepuruva'erã hekopete umi ñe'ẽ ohechaukáva mba'épa ojejapo térã mba'éichapa oñe'ẽ.

Jahaikuaa haḡua

Oipuru ñe'ẽ térã ambue signokuéra oipytyvõva omoñe'ẽvape oikũmby haḡua pe jehaipyrépe he'íva.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

 1. Ambohovái ko'ã maravichu aipurukuévo che kuaapy tetãnguéra rehegua: Maravichu, maravichu, mba'embotepa...

Ko tetã réra niko tembi'u
Oĩ yvyty Cordillera de los Andes kupépe
Ijyvy niko ipo'i puku

Maravichu, maravichu, mba'embotepa...
Ko tetã réra oje'e ku mba'e hasyetévape
Upépe ymave opavave Españaagua ohose
Ipye oĩ Machu Pichu.

Maravichu, maravichu, mba'embotepa...
Héra ou Amérika kuaaukahare réragui
Ojejeroky upépe cumbia ha vallenato
Heta táva porãita oĩ upépe,
Pacífico ha Atlántico gotyo.

Maravichu, maravichu, mba'embotepa...
Simón Bolívar réragui ou herarã
Ndaikóstai ko tetã mar gotyo
Oñorairõva'ekue ambue tetã ndive.

2. Ambohovái umi maravichu ha añomongetave ahávo mba'épepa ojojogua ha mba'épepa ojoavy umi tetã ñane retãgui.

3. Ajapo chetévoi peteĩ maravichu aikuaaukahápe che retã.

4. Aikuaauka upe maravichu ñane irũnguérape ha ñahendu hembiapokuerakue.

5. Ajapysakamíta mbo'ehára rehe omombe'úrõ kóicha:

CHILE

Chile niko peteĩ tetã iporãmbajepéva ha heta mba'e techapyrãva ikatu rejuhu ipype. Ko'ágãite, umi tetã Sudamérica pegua apytépe, Chilehína pe tetã pya'eve oñakãrapu'ã ha imbaretéva ohóvo. Opavavémi ko arapýpe imandu'a porã ko tetã rehe.

Ko tetã niko ipo'i ha ipuku ha oñemboja'o 16 regiónpe. Chile yvy niko ndaipéi ni 100 kilómetro. Peteĩ hendágui rema'ëvo rehecháta yvyty tuichapajepéva, ha ambue henda gotyo rema'ëvo katu rehecháta mar tuicha ha ijapyra'ýva.

Chile yvy tuichakuépe rejuhúta oíha yvyrei, desiérto, ha upépe jeko aretereíma, 40 año rupima ojapo ndokyvéihague. Oĩ avei ka'aguayha, oĩ tujuha, oĩ oñeñemitýha ha oĩ avei, michĩmírõ jepe, vaka térã ovecha oñemoñaha. Ndaipóriko oĩ'ýva ko yvy po'i pukúpe.

Táva tuichave oíva Chilepe niko Santiago. Kóva niko peteĩ táva imodernoitereíva. Oguereko umi óga yvate iporãitereíva, hapekuéra katu ipotĩ asy ha opavave rehoápente rejuhúta yvytyty pe tape rehe. Iporãmíngo pe Santiago jere rehegua ambue tavakuéra hérava Providencia, Vitacura, Las Condes, umíva.

Namombyrýi avei Santiagogui opyta mokõi táva oíva pe mar rembe rehe. Tenonderã oĩ Viña del Mar ha ijykérente Valparaíso. Mokõive ko'ã táva iporãitereínte avei ha umírupi ojeho ojejahu ára hakuete jave. Viña del Marpe oiko jepi peteĩ festival opuraheihápe umi herakuã porãvéva, peteĩ tenda héravape Quinta Vergara.

Hi'ã peteĩ jey, ijamírõ ñandéve, jahami jahecha ambue mba'e porã Chilegui.

6. Ahendu rire ko oje'éva chéve ambohovaimíta ko'ã porandu:

- Mboýpa ipekue Chile yvy.

.....

- Mboý regiónpepa oñemboja'o Chile yvy.

.....

- Mba'éichapa héra pe táva tuichavéva oíva Chilepe.

.....

- Moõ gotyopa opyta Chile ñane retã guive ñama'ëtarõ.

.....

- Mba'érepa Chile herakuã porãite tetãnguéra apytépe.

.....

- Mba'éicha rupípa he'i "Ndaipóriko oĩ'ỹva ko yvy po'i pukúpe".

.....

- Mba'éichapa nde rembojojakuua ñane retã Chile rehe.

.....

- Mba'épa nde ikatu rejapo ñane retã herakuã porã haḡua avei.

.....

7. Ha'e mba'éichagua tetãpa Chile, oñemombe'uháicha pe jehaipyrépe.**8. Amombe'u mba'épa che ha'e upe tetã rehe.**

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Aporandu che rogaygua ha ambue che irünguérape mba'épa ha'ekuéra oikuaa Chilegui. Ahaí umi ha'ekuéra he'íva chéve ha amohenda umíva opyta porã haḡuáicha peteĩ je'épente.

2. Aikuaámarõ mba'emba'épa ha'éta, amboysýi umi ñe'ë aipurútava osẽ porã haḡua chéve mba'e aikuaaukaséva.

3. Aikuaámarõ umi ñe'ë aipurútava añe'ënguévo, ajepy'amongeta mba'éichapa ambohyapuva'erã umi ñe'ë opyta porã haḡua he'isévape.

4. Aikuaámarõ mba'éichapa ambohyapuva'erã che ñe'ënguéra, añe'ëvo peteĩ aty rovakerã, ajepy'amongeta mba'éichapa amomyíta che rete, mba'éichapa opyta porávéta añemondéramo, ha mba'e.

5. Añemoĩ che irünguéra ha mbo'ehára rovake ha añe'ë ha'évo mba'épa che rogayguakuéra ha ambue che irünguéra oikuaa Chilegui.

6. Añembyaty mokõi che irünguéra ndive ha hendivekuéra añomongeta mba'épa aguerohory ñane retã rehe ha avei ambue tetã rehe.

7. Añe'ëmba rire ajapysaka mbo'ehára ha che irünguéra rehe he'ívo chéve:

- Aipurúpa hendaitépe umi ñe'ë aikuaa pyahúva ahávo.
- Ambohyapu porãpa opavave ñe'ë ha'éva ahávo.
- Amombarete térã amokangyvépa che ñe'ë, tekotevêháicha.
- Amomýipa che rete añe'ënguévo, tekotevêháicha.
- Hesakãpa chupekuéra pe amombe'úva.
- Añe'ë syryrýpa guaraníme.
- Aipurúpa hendaitépe umi ñe'ë guarani megua.
- Amboysýipa hekopete umi ñe'ë aipurúva.
- Añemomýipa hendaitépe amoirúvo umi ha'eva'aína.
- Añembo'ýpa hendápe porã añe'ë haña aty rovake.

8. Oimérõ nosë porãmbái chéve añe'ëvo aty rovake, ame'ë che ñe'ë añeha'ãmbaitetaha amyatyrõ ambue añe'ë jey vove atýpe.

Ñamoñe'ėkuaa haġua

1. Amoñe'ė ko jehaipyre Chile rehegua ha upėi amba'apo haġua ipype he'iva rehe:

CHILE

Chile niko peteĩ tetã iporãmbajepéva ha heta mba'e techapyrãva ikatu rejuhu ipype. Ko'ãgaite, umi tetã Sudamérica pegua apytépe, Chilehína pe tetã pya'eve oñakãrapu'ã ha imbaretéva ohóvo. Opavavemi ko arapýpe imandu'a porã ko tetã rehe.

Ko tetã niko ipo'i ha ipuku ha oñemboja'o 16 regiónpe. Chile yvy niko ndaipéi ni 100 kilómetro. Peteĩ hendágui rema'ėvo rehecháta yvyty tuichapajepéva, ha ambue henda gotyo rema'ėvo katu rehecháta mar tuicha ha ijapyra'ỹva. Chile yvy tuichakuépe rejuhúta oĩha yvyrei, desiérto, ha upépe jeko aretereíma, 40 año rupima ojapo ndokyvėihague. Oĩ avei ka'aguyha, oĩ tjuha, oĩ oñeñemitỹha ha oĩ avei, michĩmírõ jepe, vaka térã ovecha oñemoñaha. Ndaipóriko oĩ'ỹva ko yvy po'i pukúpe.

Táva tuichave oĩva Chilepe niko Santiago. Kóva niko peteĩ táva imodernoitereíva. Oguereko umi óga yvate iporãitereíva, hapekuéra katu ipotĩ asy ha opavave rehohápente rejuhúta yvotyty pe tape rehe. Iporãmíningo pe Santiago jere rehegua ambue tavakuéra hérava Providencia, Vitacura, Las Condes, umíva.

Namombyrĩ avei Santiagogui opyta mokõi táva oĩva pe mar rembe rehe. Tenonderã oĩ Viña del Mar ha ijykérente Valparaíso. Mokõive ko'ã táva iporãitereínte avei ha umi rupi ojeho ojejahu ára hakuete jave. Viña del Marpe oiko jepi peteĩ festival opuraheihápe umi herakuã porãvéva, peteĩ tenda héravape Quinta Vergara.

Hi'ã peteĩ jey, ijamírõ ñandéve, jahami jahecha ambue mba'e porã Chilegui.

2. Ahaimíta “A” aňetéramo ha “J” japúramo ko’ã ñe’ëjoajúpe he’íva:

- () Chile niko tuicha oňakãrapu’ã ko’áãa rupi.
- () Chilepe ndaipóri ko’áãaite peve mymba vaka.
- () Chilepe oĩ yvy nahe’oiva ni michĩmi ymaiterei guivéma.
- () Chile yvy ipe mombyryeterei peve.

3. Ha’emíta mba’emba’épa oiko pe oňemombe’uhaguéicha:

- Oje’e iporãva’erãha ojeho Chilepe.
- Oňemombe’u Chile herakuã porãha .
- Oňemombe’u tavakuéra rehe Chile pegua.
- Oňemombe’u mba’éichapa Chile yvy.
- Oňemombe’u mba’emba’épa oĩ Chile yvýpe.

4. Amoĩmbamíta ko’ã porandu:

- a. Mba’e rehepa oňeñe’ëve:
- ã. Mba’éichapa oňepyrũ:
- ch. Mba’éichapa oňembohete:
- e. Mba’éichapa oňemohu’ã:

5. Amongoráta “Héë” térã “Nahániri”, tekotevêháicha:

- a. Oĩpa jehaipyrépe haihára remimo’ã:
Héë Nahániri
- ã. Oĩpa jehaipyrépe mba’e aňetehápe ndaikatúiva oiko, oje’énteva:
Héë Nahániri
- ch. Oĩpa pe jehaipyrépe ñe’ë ndaha’éiva guarani mba’etee.
Héë Nahániri

Jaikuaa haġua ñane ñe'ē retepy

1. Amoñe'ēmíta ko'ã jehaipyre vore.

Chile niko peteĩ tetã iporãmbajepéva ha heta mba'e techapyrãva ikatu rejuhu ipype

2. Ajesareko ko'ã ñe'ē rehe ha ahecha mba'eicharãpa ojepuru:

iporãmbajepéva
rejuhu

3. Amohu'ã che jepy'amongeta ha'évo:

Guarani niko peteĩ ñe'ē hetave oĩhápe umi omombe'úva mba'épa ojejapo térã mba'éichapa oñeĩ. Umi ñe'ē umívape oñembohéra ÑE'ĒTÉVA.

Guaranímegua ñe'ētéva ikatu ojehecha kóicha:

Pe agente ojapóramo mba'e oje'éva (activo) ojepuru ko'ã morfema:

a – re – o – ja (ña) – ro – pe – o

Pe agente rehe ojejapóramo mba'e oje'éva (pasivo) ojepuru ko'ã morfema:

aje – reje – oje – jaje (ñañe) – roje – peje – oje

ikatu avei ojepuru ko'ã morfema:

che – nde – ñande (ñane) – pende – ore

Pe agente rehe oje'éramo mba'éichapa oĩ térã mba'épa oguereko (atributivo) ojepuru ko'ã morfema:

che – nde – i – ñande – ore – pende – i

4. Ahaimíta mba'éichagua ñe'ětévapa oguereko ko'ã ñe'ëjoaju (activo, atributivo téra pasivo).

- Che sy oiapokuaa chipa hetereíva.
.....

- Che róga katujete ipotĩ ha ijeguapa.
.....

- Che kypy'y ojeja'o kuehe mbo'ehaópe.
.....

- Nde ru cheguerohory aġuahēvove nde rógape.
.....

- Umi mbarakaja oguahuse pyharekue.
.....

5. Ahaimíta ñe'ëjoaju aipuruhápe ko'ã ñe'ětéva rapo ha upéi ha'éta mba'éichagua ñe'ětévapa oiko chugui:

karu

kyhyje:

typei :

guereko:

guapy:.....

6. Ahaimíta ñe'ëjoaju oguerekóva ko'ãichagua ñe'ětéva:

activo

atributivo:

pasivo :

Jahaikuaa haġua

1. Ahaimíta opa mba'e techapyrãva oje'éva Chile rehe:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ahaimíta mba'éichagua tekovépa oiméne oiko upe tetãme:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pe ahaipa rire, ama'ëmi jey che rembiapo rehe, jahechápa:

- Añepyrũpa pe che ha omoñe'ětava che rembiapo oikuaávagui.
- Ha'épa ahávo umi mba'e che aikuaáva ha omoñe'ëva nahániriva.
- Aipurúpa tai tuicháva añepyrũ hañua ahai.
- Aipurúpa komílla tekotevérõ.
- Hesakãpa pe ha'eséva.
- Aipurúpa taikuéra hekopete.
- Amoñepyrũpa, ambohetépa, amohu'ãpa.
- Amomuanduhépa ñe'ënguéra tekotevêháicha.
- Amboajoajúpa umi morfemakuéra ojoajuva'erã ñe'ërapo rehe.

3. Ahechauka che rembiapo mbo'ehára ha che irũnguérape. Amyatyrõ tekotevêhápe, ha'ekuéra he'iháicha chéve.

Mbo'epy aty

VII

Ñane retã iporãiterei opa hendápe

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

Oikũmby mavamáva rehepa oñeñe'ẽ pe ohendúvape ha umíva apytépe he'i máva rehepa oñeñe'ëve.

Ñañomongetakuaa haġua

Omombe'u oikũmbyhaguéicha opaichagua ohendúva térã omoñe'ëve.

Ñamoñe'ëkuaa haġua

Oikũmby mba'etépa he'isehína opaichagua jehaipyre omoñe'ëvape umi ñe'ë guaraníme ikatúva he'ise heta mba'e.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy

Ohechakuaa ñe'ëjoajukuéra oñemohenda ojehechágui mba'e tembipotápa oĩ ipype.

Jahaikuaa haġua

Ohai porã oñeikũmby porã haġua he'iséva.

4. Ajapysaka mbo'ehára rehe omba'emombe'úramo kóicha peteĩ ñomongeta:

ÑANE RETĀYGUA OGUEROVIÁVA JASYKUÉRA REHE

Heta mba'e niko umi ñanemopeteíva tetã Paraguaiháicha, umi mba'e ñanemoambuéva ñañembojovakévo ambue tetãgua ndive. Umíva apytépe oĩ umi ñande jeroviaha jasykuéra rehe. Ñahendumína mba'éichapa oñomongeta Roberto ña María ndive.

- Mba'éichapa karai Roberto.
- Iporãnte ha nde Ña María.
- Iporãnte avei. Akokuehe jajohúramo ningo erékuri chéve rejeporekahareína jasykuéra rehe. Mba'éichapa oho upe tembiapo.
- Ha añepyrūma. Aikuaáma mbohapy jasy rehe oje'éva.
- Añete piko, iporãite piko upéva. Ha mba'e jasy piko umi reikuaámava.
- JASYPOKŌI peteíva. Upéva rehe niko mokõi mba'e oje'e ha mokõivéva oho pe ára 26 rehe. Upérõ Santa Ana ára ha oje'e oñeikytíva'erã parraléra upe árape ikatu hañuáicha upe parral okakuua porã ha hi'a heta arahaku oñuahẽ vove. Oje'e avei upe árape, naiporãiha oñemenda ikatúgui pe kuña omendáva upe árape omano imembyhápe.
- E'a nde, che ningo nahendúiva umíva. Ha upéi, mba'e jasýguipa reikuaave rehóvo.
- Amombe'úta ndéve JASYPOAPY rehe. Kóva rehe katu heta mba'e voi oje'e. ko jasy pukukue niko oñemoambue tuichaiterei pe temperatura jepi, ojupipaite peteĩ árape ha, reimo'ã'yre, ambue árape oñejeypaite. Ikatu, upéicharõ, ojehasa pe ro'yeteréigui ára hakueteréivape. Oje'e ningo ko jasýpe hetave oñemanoha. Umi hasyetévahina rehe oje'evoi "ohasárõ agosto ojesalváma". Oje'e niko avei jasyypoapy jave ñande ruguy ojalteraha ha upéva rehe, pe ára peteĩhápe, oje'uva'erã pyno'i tererépe ha rrúda káña rehe.
- Iporãite piko ko ne rembiapo.
- Jasyypoapýpe avei oñepyrū ipotypa umi tajy, opaichagua sa'y oíva, iporãrasáva. Ipoty avei pe ñu rehe peteĩ margarita sa'yju iporãitereíva, upévape oñembohéra "agosto". Pe ára 30, Santa Rosa ára jave, oje'e ouseha vytytũ ata.
- Hetaiterei mba'éma aikuaa pyahu ahávo, avy'aite. Ha, upéi, mba'e jasýpa pe mbohapyha reikuaámava rehóvo.
- JASYPA. Ko jasýgui katu ojekyhyjemi. Ko jasýpe ningo opáma umi oñemono'õva'ekue ñemitýngue ha noñeñotývéma avei mba'eve. Upévare ikatu oĩ ivare'áva ndoguerékóigui hembí'urã. Oje'e ningo ani hañua oñuahẽ ñembyahýi ñande rógape jakaruva'erãha jopara pe ára peteĩhápe, upéicharõ jeko karai octubre (miséria gueruha), noñuahẽi pe ógape tuichaite ojekaruha pe ára peteĩhápe.
- Aguyjémante ndéve, nderehe'ae hetaiterei mba'e porã aikuaa pyahu ko árape. Avy'aiterei.
- Ndaipóri mba'érepa.

5. Añomongetami pe ahendúva'ekue rehe:

a. Mba'e jasýpepa oje'e
oñemanoveha.

ã. Mba'e jasýpepa ojekaru hetava'erã
tenondetegua árape.

ch. Mba'e jasýpepa naiporãi
oñemenda.

e. Mba'e jasýpepa oñepyrũ ipotypa
umi ka'avokuéra.

 6. Ahaiguy pe ñe'ëjoaju he'íva mba'e rehetépa oñeñe'ë pe ñahenduva'ekuépe.

- Oje'e jasyoapy jave ñane hentekuéra okyhyjepa.
- Oje'e ningo heta mba'ekuaa jasykuéra rehe.
- Oñemombe'u mba'épa oiko jaspokõi, jasyoapy ha jasypa jave.
- Oñembokatupyry opavavépe mba'éichapa jasykuéra.

Ñañomongetakuaa haġua

1. Ajapysaka jey pe ñomongeta rehe ha ha'e:

- a. Mavamávapa umi oñomongetáva.
- ã. Mba'e apohápa ña Maria.
- ch. Mba'e apohánepa karai Roberto.
- e. Mávapa oñe'ëve ha omba'emombe'uve.

2. Ahendu mbo'ehárape omombe'úvo pe ñomongetápe jahechakuaava'eráha mávapa pe oñe'ëveva, mba'épa umi mba'e he'íva upéva, ñanepytyvõpa umíva ñande reko poráve haġua, ha mba'e.

3. Ajapysaka jey pe ñomongeta rehe ha ha'e:

- a. Mba'érepa ja'e umi oñomongetáva ikakuaapamavaha, ndaha'eiha imitãitereíva.
- ã. Mba'érepa ja'e umi oñomongetáva ha'eha karai ha kuñakarai arandu, ndaha'eiha itavyetáva.

4. Ajapo ñoha'ãnga che atykueragua ndive.

- a. Peteĩ aty oha'ãngáta peteĩ mitãkuña 12 año oguerekóva ojeruréramo ijapykarã peteĩ ikakuaaġuame.
- ã. Ambue atygua oha'ãngáta peteĩ mitãkuimba'e 12 año oguerekóva ojeruréramo ijapykarã peteĩ imitãvévape chugui.
- ch. Ambue atygua oha'ãngáta ojejeruréramo apyka karai táva motenondehárape.
- e. Ambue atygua katu oha'ãngáta ojeruréramo apyka hogayguakuérape.

5. Ha'e tekotevêha jajesareko mávandipa ñañomongetañáina ha mba'éichapa ñañe'eva'erã hendive:

a. Imitáva oñe'ëramo ikakuaaãgua ndive.

ã. Imitáva oñe'ëramo oñondive.

ch. Oñeñe'ëramo mburuvicha ndive ýrõ ogaygua ndive.

6. Añomongeta karai ha kuñakarai mbo'ehao jere rehe oíva hóga. Añomongeta hendivekuéra umi ha'ekuéra ogueroviáva rehe jasykuéra rehegua.

7. Añomongeta ne mbo'ehára ndive eporandúvo chupe mba'éichapa ha'e ohecha umi mba'e ojgueroviáva ñane retãme.

8. Añomongeta che irũ imitáva ndive ha amombe'u chupe mba'épa che aguerohory ñane retã rehe.

9. Añe'ẽmba rire ajapysaka mbo'ehára ha che irũnguéra rehe he'ívo chéve:

- Aipurúpa hendaitépe umi ñe'ẽ aikuaa pyahúva ahávo.
- Ambohyapu porãpa opavave ñe'ẽ ha'éva ahávo.
- Amombarete térã amokangyvépa che ñe'ẽ, tekotevêháicha.
- Amomýipa che rete añe'ẽnguévo, tekotevêháicha.
- Hesakãpa chupekuéra pe amombe'úva.
- Añe'ẽ syryrýpa guaraníme.
- Aipurúpa hendaitépe umi ñe'ẽ guaranimegua.
- Amboysýipa hekopete umi ñe'ẽ aipurúva.
- Añemomýipa hendaitépe amoirũvo umi ha'eva'aína.
- Añembo'ýpa hendápe porã añe'ẽ haãgua aty rovake.

Ñamoñe'ėkuua haġua

1. Amoñe'ėmíta ko jehaipyre ha upéi amba'apo ipype he'íva rehe:

ÑANE RETĀYGUA OGUEROVIÁVA JASYKUÉRA REHE

Heta mba'e niko umi ñanemopeteíva tetã Paraguaiháicha, umi mba'e ñanemoambuéva ñañembojovakévo ambue tetãgua ndive. Umíva apytépe oĩ umi ñande jeroviaha jasykuéra rehe. Ñahendumína mba'épa umíva:

JASYPOKŌI rehe niko mokõi mba'e ha mokõivéva oho pe ára 26 rehe. Upérõ Santa Ana ára ha oje'e oñeikyťiva'erã parraléra upe árape ikatu haġuáicha upe parral okakuaa porã ha hi'a heta arahaku oġuahẽ vove. Oje'e avei upe árape, naiporãiha oñemenda ikatúgui pe kuña omendáva upe árape omano imembyhápe.

JASYPOAPY rehe katu heta mba'e voi oje'e. ko jasy pukukue niko oñemoambue tuichaiterei pe temperatura jepi, ojupipaite peteĩ árape ha, reimo'ã'ỹre, ambue árape oġuejypaite. Ikatu, upéicharõ, ojehasa pe ro'yeteréigui ára hakueteréivape.

Oje'e ningo ko jasýpe hetave oñemanoha. Umi hasyetévahina rehe oje'evoi "ohasárõ agosto ojesalváma".

Oje'e niko avei jasyypoapy jave ñande ruguy ojalteraha ha upéva rehe, pe ára peteĩhápe, oje'uva'erã pyno'i tererépe ha rrúda káña rehe. Jasyypoapýpe avei oñepyrũ ipotypa umi tajy, opaichagua sa'y oĩva, iporãrasáva. Ipoty avei pe ñu rehe peteĩ margarita sa'yju iporãitereíva, upévape oñembohéra "agosto". Pe ára 30, Santa Rosa ára jave, oje'e ouseha yvytũ ata.

JASYPAgui katu ojekyhyjemi. Ko jasýpe ningo opáma umi oñemono'õva'ekue ñemitýngue ha noñeñotývéima avei mba'eve. Upévare ikatu oĩ ivare'áva ndoguerekóigui hembí'urã.

Oje'e ningo ani haġua oġuahẽ ñembyahýi ñande rógape jakaruva'erãha jopara pe ára peteĩhápe, upéicharõ jeko karai octubre (miséria gueruha), noġuahẽi pe ógape tuichaite ojekaruha pe ára peteĩhápe.

2. Ambohovaimíta ko'ã porandu:

a. Mba'érepa tuicha ojekaru pe tenondetegua árape, jasya oġuahêvo.

.....

ã. Mba'érepa oje'uva'erã pyno'i jasyoapy oikeha árape.

.....

ch. Mba'e árapepa oñeikytīva'erã parral rakã.

.....

e. Mba'éguipa ojegueroivia heta mba'e umi jasy rehegua.

.....

ẽ. Mba'emba'épa pe oje'eva'ekuégui jehaipyrépe ha'éhina marandu añetehápe oikóva, ciencia he'iháicha.

.....

g. Mba'érepa pe jasyoapýpe oñemanoite.

.....

ğ. Mba'épa nde ere umi ñande tavaygua gueroviapy rehe jasy rehegua.

.....

h. Mba'épa umi oje'eva'ekue apytégui nde reikuaámava voi ha umi mba'e ko'áġa ae reikuáava rehóvo.

.....

i. Mba'épa nde reguerohory ko'ãichagua marandúgui.

.....

3. Amoĩmíta umi rokái () pa'ũme “J” japúramo pe ijykére he'íva ha “A” añetéramo.

- () Jasypokõi jave ojekaruva'erã jopara.
- () Jasyoapy jave oje'uva'erã káña rrúda rehe.
- () Jasya jave ipoty ñepyrũ umi tajy.
- () Jasyoapy jave ro'y ha hakúma avei.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ě retepy

1. Amoñe'ēmíta ko'ã jehaipyre vore.

Ñahendumína mba'éichapa oñomongeta Roberto ña Maria ndive.
- Mba'éichapa karai Roberto.

2. Ajesareko ko'ã ñe'ě rehe ha ahecha mba'eicharãpa ojepuru:

Ñahendumína mba'éichapa oñomongeta Roberto ña Maria ndive. (OJEPURU OÑEMOMBE'U HAĠUA)
- Mba'éichapa karai Roberto (OJEPURU OÑEPORANDU HAĠUA)

3. Amohu'ã che jepy'amongeta ha'évo:

Umi ñe'ějoaju rehe ikatu jahechakuaa mba'eicharãpa ojepuru:
Oĩ niko umi ojepurúva oñemba'emombe'u haġua:
Oime niko che rógape oġuahēmi oúvo peteĩ jagua'i morotĩ.
Oĩ niko umi ojepurúva oñeporandu haġua:
Mba'épako oġuahē nde rógape.
Oĩ niko umi ojepurúva ojejpouka haġua peteĩ mba'e:
Tereho egueru ko'ápe upe jagua'i morotĩ.
Oĩ avei umi ojepurúva oje'e haġua mba'e ojepotáva:
Oġuahēnga'u che rógape peteĩ jagua'i morotĩ.

4. Ahaimíta mba'e tembipotápa ojehechaukase ko'ã ñe'ëjoaju rupi.

- Kuehe ka'aru niko ahami aha'ã voley amo che róga renondépe.

.....

- Reguerúnepa chéve ko'ërõ ne aranduka ipyahúva.

.....

- Tereho eguapy eterere amo mango guýpe.

.....

- Oúnga'u ko'ërõ che ru pe mombyryete ohohaguégui.

.....

- Ko'ã jagua oñarõta nderehe katuete ejúramo pyhare.

.....

5. Ahaimíta ñe'ëjoaju ahechaukahápe ko'ã tembipota:

Ojepurúva oñemba'emombe'u haġua:

.....

Ojepurúva oñeporandu haġua:

.....

Ojepurúva ojejapouka haġua peteĩ mba'e:

.....

Ojepurúva oje'e haġua mba'e ojepotáva:

.....

Jahaikuaa haġua

1. Ahaimíta amombe'u haġua opaite che rembiapo arateĩ jave:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pe ahaipa rire, ama'ëmi jey che rembiapo rehe, jahechápa:

- Añepyrũpa pe che ha omoñe'ëtava che rembiapo oikuaávagui.
- Ha'épa ahávo umi mba'e che aikuaáva ha omoñe'ëva nahániriva.
- Aipurúpa tai tuicháva añepyrũ haġua ahai.
- Aipurúpa komílla tekotevérõ.
- Hesakãpa pe ha'eséva.
- Aipurúpa taikuéra hekopete.
- Amoñepyrũpa, ambohetépa, amohu'ãpa.
- Amomuanduhépa ñe'ënguéra tekotevêháicha.
- Amboajoajúpa umi morfemakuéra ojuajúva'erã ñe'ërapo rehe.

2. Ahechauka che rembiapo mbo'ehára ha che irünguérape. Amyatyrõ tekotevêhápe, ha'ekuéra he'iháicha chéve.

Aranduka ojepuruva'ekue

Ludueña, M.; Fretes, M. (2006). Didáctica de la Literatura. -- Asunción: AGR Servicios Gráficos. S.A.

Aguilera, N. (2005). Comprensión Lectora y algo más. -- Asunción: AGR Servicios Gráficos. S.A.

Paraguay. Mi Paraguay. Ministerio de Educación y Cultura (2007). Volumen IV del 6° grado de Guaraní. -- Asunción: EMASA S.R.L.

Ministerio de Educación y Cultura (2007). Volumen IV del 6° grado de Guaraní. -- Asunción: EMASA S.R.L.

Guarania, Félix; (1992). Curso Práctico de Idioma Guaraní-- Asunción: Centro Editorial Paraguayo S.R.L.

Paraguay. Ministerio de Educación y Cultura (2008). Programas de Estudios del 6° grado -- Asunción: El Ministerio

Correa, Miriam (2002). Lengua Guaraní Actual. -- Paraguay: Distribuidora Arami S. R. L.

Sanabria, Lino. (1991). Ñane Ñe'ẽ Guaraníme. -- Asunción: Editar S. R. L.

Paraguay. Comisión Nacional de Bilingüismo (1997). Ñane Ñe'ẽ Paraguay Bilingüe. -- Asunción: Fundación en Alianza.

Paraguay. Ministerio de Educación y Cultura (2005). Lengua y Literatura Castellano Guaraní 7° grado. -- Asunción: SANTILLANA S.A

Paraguay. Ministerio de Educación y Cultura (2000). Lengua y Literatura Castellano Guaraní 8° grado. -- Asunción: SANTILLANA S.A

Paraguay. Ministerio de Educación y Cultura (2007). Lengua y Literatura Castellano Guaraní 9° grado. -- Asunción: SANTILLANA S.A

www.es.wikipedia.org.

www.xtec.es/-jgenover/complec.htm

cvc.cervantes.es/aula/lectura/

www.marcoele.com

www.eduteka.org.

www.encuentos.com

www.slicleshare.net/.../actividades_de_comprensión_

www.um.es/analesps/v12/

www.cabanadigital.com

www.gacetalogos.wordpress.com

www.librosiwos.net

wikirecursostic.wikispaces.com/lengua

roble.pntic.mec.es/.../comprensión_lectora.htm

www.laгранepoca.com

www.ultimahora.com

iabc.com.py

www.fotopaises.com

www.gobernacionxv.gov.py

arbolesdelchaco.blogspot.com

bahadosur.blogspot.com

www.ultimahora.com

alparaguay.blogs.com